

Kriminalvårdsfrågor

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet ett antal motioner från den allmänna motionstiden år 2006. Motionerna rör bl.a. verkställighetsplaner, utbildning, behandlingsinnehåll, intagna kvinnors särskilda behov, situationen för långtidsdömda, villkorlig frigivning, permissioner, kriminalvårdarutbildning, häkteslagstiftning och frågor om narkotikasatsningen inom kriminalvården.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar härvid bl.a. till att gällande regelverk är ändamålsenliga samt till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I ärendet finns 13 reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	7
Inledning	7
Reformering av kriminalvården m.m.	7
Bakgrund	7
Kriminalvårdslagstiftningen	7
Kriminalvårdskommitténs betänkande Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54)	9
Propositionen En modernare kriminalvårdslag	12
Motioner – inledning	12
Entreprenörskap inom kriminalvården	13
Individuella verkställighetsplaner	14
Sysselsättning	15
Inledning	15
Utbildning	16
Behandling för män som dömts för våld i nära relationer samt för sexuallbrottsdömda	17
Behandling av intagna med neuropsykiatriska funktionshinder	20
Långtidsdömda	21
Situationen för intagna kvinnor	22
Situationen för barn till intagna	24
Villkorlig frigivning	26
Permission	28
Kriminalisera rymning	30
Skydd för intagnas mänskliga rättigheter	31
Personal	33
Häkte	36
Narkotikasatsningen inom kriminalvården	40
Inledning	40
Drogfria anstalter	42
Samverkan	44
Reservationer	49
1. Individuella verkställighetsplaner, punkt 2 (mp)	49
2. Utbildning, punkt 3 (s)	49
3. Behandling för män som dömts för våld i nära relationer samt för sexuallbrottsdömda, punkt 4 (s, v, mp)	50
4. Långtidsdömda, punkt 6 (v)	51
5. Situationen för intagna kvinnor, punkt 7 (s, v)	51
6. Situationen för barn med intagna föräldrar, punkt 8 (v)	52
7. Återinför halvtidsfrigivning, punkt 10 (v)	53
8. Permission med s.k. fotboja för utvisningsdömda med barn, punkt 11 (v)	53
9. Skydd för intagnas mänskliga rättigheter, punkt 13 (v)	54
10. Intagnas rätt till tandvård, punkt 14 (v)	54
11. Personal, punkt 15 (v)	55

12. Häkte, punkt 16 (v)	55
13. Ökade behandlingsinsatser, punkt 18 (v)	56
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	57
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	57

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Entreprenörskap inom kriminalvården

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju337 yrkandena 1–3.

2. Individuella verkställighetsplaner

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju372 yrkande 13.

Reservation 1 (mp)

3. Utbildning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju263 och 2006/07:Ub201 yrkande 3.

Reservation 2 (s)

4. Behandling för män som dömts för våld i nära relationer samt för sexualbrottsdömda

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju316 yrkande 14, 2006/07:Ju341 yrkande 15, 2006/07:Ju345 yrkande 2 och 2006/07:Ju372 yrkande 15.

Reservation 3 (s, v, mp)

5. Behandling av intagna med neuropsykiatriska funktionshinder

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju356.

6. Långtidsdömda

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkandena 12 och 13.

Reservation 4 (v)

7. Situationen för intagna kvinnor

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju218 och 2006/07:Ju262 yrkande 7.

Reservation 5 (s, v)

8. Situationen för barn med intagna föräldrar

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkandena 8 och 9.

Reservation 6 (v)

9. Skötsamhet krav för villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju291.

10. Återinför halvtidsfrigivning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju262 yrkande 2 och 2006/07:Ju313 yrkande 1.

Reservation 7 (v)

11. Permission med s.k. fotboja för utvisningsdömda med barn

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkande 10.

Reservation 8 (v)

12. Kriminalisera rymning

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju323.

13. Skydd för intagnas mänskliga rättigheter

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkande 5.

Reservation 9 (v)

14. Intagnas rätt till tandvård

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkande 14.

Reservation 10 (v)

15. Personal

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju262 yrkande 4 och 2006/07:Ju387.

Reservation 11 (v)

16. Häkte

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkande 6.

Reservation 12 (v)

17. Drogfria anstalter

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju228 och 2006/07:Ju336.

18. Ökade behandlingsinsatser

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju262 yrkande 3.

Reservation 13 (v)

19. Kontraktsvård

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju292 och 2006/07:So397 yrkande 1.

20. Samarbete med andra myndigheter

Riksdagen avslår motion 2006/07:So397 yrkande 2.

Stockholm den 29 mars 2007

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Hillevi Engström (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Helena Bouveng (m), Lena Olsson (v), Kerstin Andersson (s), Peter Althin (kd), Mehmet Kaplan (mp), Maryam Yazdanfar (s), Camilla Lindberg (fp) och Mildred Thulin (c).

Utskottets överväganden

Inledning

I detta ärende behandlar utskottet ett antal motioner från den allmänna motionstiden år 2006 som rör frågor om kriminalvård.

Reformering av kriminalvården m.m.

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett flertal motioner om verksamheten inom kriminalvården. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till att gällande regelverk är ändamålsenliga samt till pågående utrednings- och beredningsarbete.

Jämför reservationerna 1 (mp), 2 (s), 3 (s, v, mp), 4 (v), 5 (s, v), 6 (v), 7 (v), 8 (v), 9 (v), 10 (v) och 11 (v).

Bakgrund

Kriminalvårdslagstiftningen

Verkställigheten av påföljder inom kriminalvården regleras i flera olika författningar, bl.a. i brottsbalken, lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL), förordningen (1974:248) om kriminalvård i anstalt (KvaF), förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder, lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll och förordningen (1994:1060) om intensivövervakning med elektronisk kontroll. De övergripande bestämmelserna om verkställighet av fängelsestraff i anstalt återfinns i KvaL. Till dessa författningar kommer olika tillämpningsföreskrifter utfärdade av Kriminalvården.

Bland senare års förändringar i kriminalvårdslagstiftningen kan följande nämnas.

År 1994 påbörjades en försöksverksamhet i delar av landet med verkställighet av fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Genom försöksverksamheten gjordes det möjligt för personer dömda till fängelse i högst två månader att under vissa förutsättningar få verkställa straffet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll i stället för i anstalt (prop. 1993/94:184, bet. JuU28, rskr. 322). Försöksverksamheten utvidgades per den 1 januari 1997 till att avse fängelsestraff upp till tre månader och omfatta hela landet (prop. 1995/96:156, bet. JuU21, rskr. 249). Verkställighetsformen permanentades sedermera fr.o.m. den 1 januari 1999 (prop. 1997/98:96, bet. JuU21, rskr. 275).

Fängelseutredningen avlämnade i augusti 1993 sitt huvudbetänkande Verkställighet av fängelsestraff (SOU 1993:76), i vilket bl.a. föreslogs att lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) skulle ersättas med en ny verkställighetslag. Kommitténs förslag genomfördes aldrig i sin helhet. Vissa lagändringar med anledning av betänkandet genomfördes dock år 1995. Det rörde bl.a. anstaltsindelningen, regler för placering av intagna, intagnas besök samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning (prop. 1994/95:124, bet. JuU20, rskr. 331). År 1998 togs slutligt ställning till Fängelseutredningens förslag och genomfördes vissa lagändringar, bl.a. i syfte att förbättra säkerheten beträffande långtidsdömda samt förbättra rutinerna för placering av unga intagna och kvinnor (prop. 1997/98:95, bet. JuU19, rskr. 208).

År 1998 – med ikraftträdande den 1 januari 1999 – genomfördes en reform av påföljdssystemet (prop. 1997/98:96, bet. JuU21, rskr. 275). I ärendet antogs lagändringar som bl.a. innebar att möjligheten till halvtidsfrigivning från fängelsestraff slopades, att systemet med samhällstjänst permanentades och utökades till att även kunna utdömas vid påföljden villkorlig dom och att en ny påföljd för unga lagöverträdare, sluten ungdomsvård, infördes.

År 2001 genomfördes vissa lagändringar som syftade till att förbättra frigivningsförberedelserna för fängelsedömda (prop. 2000/01:76, bet. JuU21, rskr. 198). Då infördes bl.a. bestämmelser om att den intagnes frigivningssituation alltid ska utredas och planeras på ett strukturerat sätt i samarbete med berörda myndigheter, organisationer och enskilda samt en möjlighet för intagna dömda till minst två års fängelse att avtjäna de sista fyra månaderna före villkorlig frigivning genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Flera utvärderingar från Brottsförebyggande rådet visar att denna utslussningsform har många positiva effekter, bl.a. på de dömdas sociala situation (Brå-rapporter Fängelse i frihet [2003:4] och Ett steg på väg mot frihet [2004]).

I december 2003 beslutade riksdagen om införande av bestämmelser som möjliggör för Kriminalvårdsstyrelsen att besluta att samtliga personer som passerar in i en viss sluten anstalt eller ett visst häkte ska kroppsvisiteras (allmän inpasseringskontroll). Syftet med kontrollen ska vara att söka efter otillåtna föremål (prop. 2003/04:3, bet. JuU7, rskr. 109). Bestämmelserna trädde i kraft den 1 februari 2004.

I februari 2005 antog riksdagen ett förslag till lagändringar som möjliggör verkställighet av fängelsestraff upp till sex månader genom intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja. Samtidigt utökades möjligheterna att – såsom ett led i utslussningen av personer med längre fängelsestraff – avtjäna den senare delen av fängelsestraff genom sådan elektronisk övervakning (prop. 2004/05:34, bet. JuU14, rskr. 148).

Den 1 januari 2007 trädde ett antal ändringar i reglerna om ingripanden mot och behandlingen av unga lagöverträdare i kraft. Bland annat fick påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten en annan avgränsning

genom att den unge, för att överlämnas till vård, ska ha ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd som syftar till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt. Påföljden bytte även beteckning till ungdomsvård. Vidare infördes ungdomstjänst som en ny påföljd för unga lagöverträdare. Påföljden verkställs av socialtjänsten och ska bestå av oavlönat arbete samt annan särskilt anordnad verksamhet. Ungdomsvård kan kombineras med ungdomstjänst (prop. 2005/06:165, bet. JuU34, rskr. 294).

I sammanhanget kan även nämnas att de lokala kriminalvårdsmyndigheterna, Transporttjänsten och Kriminalvårdsstyrelsen den 1 januari 2006 slogs samman till en myndighet, Kriminalvården (prop. 2004/05:176, bet. 2005/06:JuU2, rskr. 21).

Kriminalvårdskommitténs betänkande Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54)

Initiativ till en större översyn av kriminalvårdslagstiftningen togs i och med att en parlamentariskt sammansatt utredning tillsattes i oktober 2002 med uppdrag att utarbeta förslag till en ny kriminalvårdslag. Kommittén skulle enligt direktiven särskilt uppmärksamma frågor om hur verkställigheten kan anpassas så att den förebygger återfall i brott utan att kraven på säkerhet och samhällsskydd eftersätts. I det sammanhanget skulle kommittén överväga hur en mer individualiserad verkställighet kan uppnås. Resultatet skulle bli en ny, modern kriminalvårdslag som kan svara mot kraven på en effektivt och humant bedriven kriminalvård. Kommittén antog namnet Kriminalvårdskommittén (Ju 2002:13).

Utredningen överlämnade i maj 2005 sitt slutbetänkande Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54). I betänkandet föreslås bl.a. följande.

Lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt ska ersättas av en ny kriminalvårdslag. Den intagnes motivation och egna ansvarstagande ska enligt kommittén tas till vara genom att ett förmånssystem införs under verkställigheten. Förmånssystemet innebär bl.a. att den intagne inledningsvis placeras på en grundnivå där han eller hon får del av ett grundutbud av förmåner. Om den intagne följer verkställighetsplanen och även i övrigt är skötsam, ska han eller hon tilldelas särskilda förmåner genom uppflyttning till en förhöjd nivå i förmånssystemet. Om den intagne missköter sig och inte längre uppfyller de krav som ställs, ska han eller hon flyttas ned till grundnivån. Kommittén föreslår även ett utvidgat och mer konsekvent utslussningssystem. Den intagnes utslussning till samhället ska enligt kommitténs förslag vara kopplad till förmånssystemet. Kommittén föreslår även ändrade regler för villkorlig frigivning. Dömda som allvarligt misskött sig under verkställigheten ska efter en särskild prövning kunna få avtjäna mer än två tredjedelar av den utdömda strafftiden i anstalt.

Normaliseringsprincipen bör även i fortsättningen fungera som riktlinje i frågor som rör ansvarsfördelningen mellan kriminalvården och andra myndigheter. Någon reglering av normaliseringsprincipen i lag bör dock inte ske. Kriminalvården ska samverka med andra myndigheter för att under-

lätta den dömdes anpassning i samhället samt i möjligaste mån ge utrymme för andra myndigheter att verka i anstalterna. Kriminalvården ska även i övrigt verka för att erforderlig kontakt etableras mellan den intagne och företrädare för andra samhällsorgan som kan vidta åtgärder och insatser under och efter verkställigheten.

En individuellt utformad verkställighetsplan ska fastställas för var och en som döms till kriminalvårdspåföljd. Vid upprättandet av verkställighetsplanen ska i erforderlig utsträckning samråd ske med andra myndigheter. Av verkställighetsplanen ska framgå hur verkställigheten översiktligt är tänkt att gestalta sig från det att den inleds till dess att påföljden är till fullo verkställd. Planen ska vara individuellt utformad efter förhållandena i det enskilda fallet. Vid fastställande av verkställighetsplan ska samråd hållas med den enskilde. Vidare ska hänsyn tas bl.a. till barn till intagna. Kommittén framhåller även att utformningen av verkställighetsplaner för kvinnliga intagna måste ske med utgångspunkt i att deras situation skiljer sig åt från männens. Planen bör innehålla de åtgärder som ska vidtas under verkställigheten, tidpunkter för när detta ska ske och vem som ska vidta åtgärderna. Underlaget för bedömningen bör redovisas. I planen bör komma till klart uttryck vad som förväntas av den dömden och vilka mål som han eller hon har att sträva efter. Härutöver bör planen innehålla kortfattade uppgifter om kraven på skötsamhet, vad det föreslagna förmånssystemet innebär och vilka sanktioner som kan komma i fråga vid misskötsamhet.

En intagen ska vara placerad under så fria förhållanden som med hänsyn till ordning och säkerhet är möjligt. En intagen ska placeras på en plats med särskilt hög grad av säkerhet om det är nödvändigt för att förhindra att han eller hon fritas, rymmer eller fortsätter med brottslig verksamhet av allvarligt slag under verkställigheten. Vid beslut om placering ska, i den mån det är möjligt, hänsyn tas till den intagnes behov av viss sysselsättning eller behandling, en lämplig frigivningsplanering och närhet till hemorten. Särskilda regler ska finnas för placering av kvinnor och unga.

Kriminalvårdskommittén anser att kriminalvården bör fortsätta att utveckla formerna för självförvaltning men att någon särskild bestämmelse i lag inte är nödvändig.

Även frågor om sysselsättning (arbete, utbildning, påverkansprogram och annan strukturerad verksamhet) behandlas i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Kommittén föreslår att en intagen ska ges möjlighet till lämplig sysselsättning i form av arbete, utbildning eller annan verksamhet som underlättar anpassningen till samhället och även i övrigt minskar risken för att han eller hon begår brott. Kommittén anser bl.a. att utbudet av såväl arbete som studier måste förbättras och att de intagna ska beredas sysselsättning under en programtid som omfattar 40 timmar per vecka samt att sysselsättningen så långt det är möjligt utformas efter varje intagens behov och förutsättningar.

En intagen ska få ersättning från kriminalvården om han eller hon utfört anvisad sysselsättning. Viss ersättning ska betalas till en intagen som är helt eller delvis oförmögen att delta i sysselsättning och till en intagen som på grund av brist på sysselsättningstillfällen inte kan ges sysselsättning. Ersättning ska i dessa fall betalas endast om detta inte beror på den intagne. För utvisningsdömda ska vid verkställighetens början Kriminalvården besluta vilket belopp som ska innehållas för utvisads hemresa. Den intagne ska dock alltid förbehållas ett belopp för egen del motsvarande tre fjärdedelar av den vid varje tillfälle utbetalade ersättningen.

Kriminalvårdskommittén föreslår att en intagen inte får disponera annan egendom än sådan som tillhandahålls av kriminalvården. Den intagne får dock disponera privat egendom av enkelt slag om det inte finns risk för att egendomen äventyrar ordningen eller säkerheten i anstalten eller syftet med den behandling som den intagne genomgår. När det gäller pass kan i sammanhanget noteras att en intagen sedan den 1 oktober 2005 inte utan särskilt medgivande får disponera pass som förvaras av anstalten (24 § tredje stycket KvaL). Överlåtelse av egendom och andra ekonomiska transaktioner får som huvudregel inte förekomma mellan intagna i anstalt.

Även frågor om kontrollåtgärder i anstalt, bl.a. rörande kroppsvisitation, inpasseringskontroll och skydd för den personliga integriteten behandlas i Kriminalvårdskommitténs betänkande, liksom frågor om att förbjuda utomstående tillträde m.m. till anstaltsområdet. I betänkandet föreslås en utvidgad möjlighet att avskilja en intagen t.ex. om det behövs för att upprätthålla ordning och säkerhet på anstalten. När det gäller rymning gör Kriminalvårdskommittén bedömningen att tillräckliga sanktioner kan vidtas genom det föreslagna förmånssystemet och möjligheterna att skjuta upp villkorlig frigivning.

Fritidsaktiviteter utanför anstalt, normalpermission och särskild permission slås samman till en gemensam form för tillfällig vistelse utanför anstalt, benämnd permission. En förutsättning för permission ska vara att den intagne fullgjort sina skyldigheter enligt verkställighetsplanen. Vidare får det inte finnas påtaglig risk för att den intagne begår brott, undandrar sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköter sig. Härutöver krävs att den dömda verkställt minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader. Finns det särskilda skäl får permission beviljas även dessförinnan. Permissionen ska vara förenad med de villkor som ska gälla för vistelsen utanför anstalt. Ställning ska tas till vilken kontroll som bör förekomma under själva utevistelsen. Något förslag om elektronisk kontroll under permission lämnas inte. Permission utanför landets gränser får endast beviljas om synnerliga skäl föreligger. Intagna som befinner sig på en förhöjd nivå i förmånssystemet bör kunna få åtnjuta permission i högre utsträckning än de som vistas på en lägre nivå. Intagen som befinner sig på grundnivån kan enligt förslaget inte komma i fråga för permission.

Vidare har Kriminalvårdskommittén föreslagit att det i anstalterna ska finnas en personalkategori som är inriktad på att ge stöd och hjälp till den intagne och som den intagne särskilt ska kunna anförtro sig åt. Det ska också finnas en personalkategori inriktad på arbete med ordning och säkerhet. Vidare ska i anstalterna finnas tillgång till arbetsledare, lärare, psykiatriker, psykologer och annan specialistkompetens. Ett förstärkt sekretesskydd för kriminalvårdens personal bör övervägas i samband med att även andra särskilt utsatta yrkesgruppers behov av stärkt sekretesskydd utreds.

Propositionen En modernare kriminalvårdslag

Våren 2006 föreslog regeringen att vissa delar av Kriminalvårdskommitténs betänkande skulle genomföras, medan övriga delar krävde ytterligare överväganden. I propositionen En modernare kriminalvårdslag (prop. 2005/06:123) föreslogs ändrade regler om kriminalvård i anstalt och villkorlig frigivning i syfte att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Utslussningen skulle anpassas till vad varje intagen behöver för att förbättra förutsättningarna för att han eller hon ska klara sig i samhället efter frigivningen utan att återfalla i brott. Det skulle finnas fyra särskilda utslussningsåtgärder: frigång, vårdvistelse, vistelse i halvvägshus och utökad frigång. Villkorlig frigivning skulle som huvudregel även fortsättningsvis ske när två tredjedelar, dock minst en månad, av strafftiden har avtjänats. Om det vid den tidpunkten finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska den skjutas upp.

Utskottet ansåg att bra och effektiva frigivningsförberedelser är av avgörande betydelse för att förhindra återfall i brott. Det var enligt utskottet därför angeläget att det arbete som inletts med att strukturera och förbättra frigivningsförberedelserna fortsatte. Enligt utskottet fanns det mot bakgrund av de positiva erfarenheterna från försöksverksamheten med förstärkta frigivningsförberedelser anledning att genomföra förslagen om utslussning och villkorlig frigivning, även om beredningen av övriga delar av Kriminalvårdskommitténs betänkande, vad gäller förmånssystem m.m., ännu inte var klar. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag (bet. 2005/06: JuU33 s. 16 f.).

Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2007 (SFS 2006:431–432).

Utskottet har inhämtat att övriga delar av Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande bereds inom Justitiedepartementet.

Motioner – inledning

Utskottet konstaterar att det i ett stort antal av de motioner som behandlas i detta ärende har väckts yrkanden som berör frågor som tas upp i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Endast delar av detta betänkande föranledde någon åtgärd från regeringens sida under föregående valperiod,

och viktiga delar kvarstår att behandla. Dessa delar bereds för närvarande inom Justitiedepartementet. Utskottet kommer att närmare redogöra för dessa motioner nedan. Redan nu kan nämnas att utskottet sympatiserar med många av de tankar som förs fram i motionerna, men att beredningen av Kriminalvårdskommitténs betänkande inte bör föregripas.

Entreprenörskap inom kriminalvården

I motion Ju337 (m) anför motionären att ett försök med privatisering av två eller tre anstalter samt utvärdering av resultaten bör genomföras.

Något hinder för Kriminalvården att upphandla t.ex. särskild programverksamhet av privata organisationer föreligger inte, och så sker också i viss utsträckning. Däremot kan Kriminalvården inte utan stöd i lag till privata organisationer överlämna uppgifter som innebär myndighetsutövning (11 kap. 6 § regeringsformen).

Verksamheten vid vissa s.k. § 34-placeringar drevs av privata organisationer av olika slag. En motsvarande möjlighet finns numera vid vårdvistelse enligt 56 § KvaL, som från årsskiftet har ersatt s.k. § 34-placering. Genom de ovan nämnda lagändringarna som trädde i kraft den 1 januari 2007 infördes en möjlighet att driva s.k. halvvägshus i privat regi. Under år 2007 planeras start för två halvvägshus i privat regi i Stockholm och Göteborg. Verksamheten där är det som kommer närmast ett privat fängelse. Personalen ska ha samma utbildning som Kriminalvårdens personal, och verksamheten är kringskuren av ett regelverk liknande det i en öppen anstalt. Kriminalvården avser öka omfattningen av alla former av privat deltagande och utöka dessa till andra områden (Kriminalvårdens budgetunderlag 2008 s. 26). Någon möjlighet att driva kriminalvårdsanstalter i privat regi finns dock inte.

Kriminalvårdskommitténs förslag till ny kriminalvårdslag är organisationsoberoende och bygger inte på att kriminalvården ska ha en viss myndighetsstruktur. Enligt kommitténs mening bör lagen i möjligaste mån inte heller innehålla några generella bestämmelser om kriminalvårdens inre organisation och struktur. Det bör dock klargöras i lagen att kriminalvården ansvarar för verkställigheten (SOU 2005:54 s. 223 f.).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden liknande de nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 33). Utskottet ansåg då att fängelseverksamhet inte lämpar sig att bedrivas i privat form. Däremot fanns det enligt utskottet fördelar med att kunna bedriva t.ex. viss utslussnings- och programverksamhet i privat form, vilket också skedde. Det fanns enligt utskottet inte någon anledning för riksdagen att då ta något initiativ i dessa frågor. Riksdagen borde enligt utskottet avslå de då aktuella motionerna.

Utskottet ser positivt på Kriminalvårdens avsikter att öka omfattningen av alla former av privat deltagande i kriminalvården, inte minst när det gäller programverksamheten. Det finns anledning att anta att detta kan

leda till ett effektivare resursutnyttjande samt innebära bättre förutsättningar för att utveckla nya metoder i det brottsförebyggande arbetet. Samtidigt är det viktigt att ordning och säkerhet samt de intagnas rättssäkerhet kan garanteras. Utskottet utgår från att regeringen följer utvecklingen vid de s.k. halvvägshus i privat regi som avses startas under år 2007 samt överväger om de erfarenheter som görs där kan tillämpas även vid kriminalvårdsanstalter. Det finns enligt utskottet inte någon anledning för riksdagen att i dag ta ytterligare initiativ i dessa frågor. Riksdagen bör avslå motion Ju337.

Individuella verkställighetsplaner

I motion Ju372 (mp) betonas vikten av att upprättandet av individuella verkställighetsplaner sker på ett rättssäkert sätt.

För varje intagen ska upprättas en behandlingsplan. Planen ska, under hänsynstagande till anstaltstidens längd och övriga omständigheter, inriktas på åtgärder som är ägnade att främja den intagnes anpassning i samhället och som förbereder honom för tillvaron utanför anstalten (6 § KvaF).

Kriminalvårdsstyrelsen har lämnat detaljerade föreskrifter och allmänna råd om planering av kriminalvårdspåföljd (KVFS 2006:16). Av dessa framgår bl.a. att det till grund för verkställighetsplanen ska ligga en utredning i syfte att kartlägga risker, behov och andra förutsättningar som har betydelse för innehållet i verkställigheten och för möjligheterna att minska risken för återfall i brott. Utredningen ska resultera i en skriftlig risk- och behovsprofil. Profilen utgör en sammanställning och värdering av identifierade risker, behov och andra viktiga faktorer. I profilen ges också en samlad bedömning av risken för återfall i brott. Den ska vidare innehålla förslag på hur säkerhetskrav samt behov av omvårdnad och påverkan kan tillgodoses under verkställigheten. Det bör beaktas att risk- och behovsanalysen fortlöpande behöver uppdateras, särskilt för långtidsdömda.

Andelen intagna med en fastställd verkställighetsplan var under år 2006 i genomsnitt 46 % av dem som hade ett fängelsestraff på mer än två månader. Av samtliga intagna som hade en fängelsedom på mer än tre månader och som avtjänat minst två månader hade 91 % i december 2006 en fastställd verkställighetsplan. Inom Kriminalvården har beslutats om en förstärkt organisation för planeringsarbetet, som bl.a. innebär att det under år 2007 kommer att inrättas särskilda funktioner på lokal, regional och central nivå för att säkerställa att planeringsarbetet prioriteras och att det genomförs av personal med tillräcklig kompetens. En fördjupad utbildningsinsats kommer också att genomföras (Kriminalvårdens årsredovisning 2006 s. 18 f.).

Regeringen anförde i budgetpropositionen för år 2007 att det är avgörande för ett meningsfullt verkställighetsinnehåll att de individuella behoven och förutsättningarna identifieras i ett tidigt skede. Kriminalvården måste enligt regeringen se till att det redan från början upprättas en individuell verkställighetsplan för alla intagna (prop 2006/07:1, utg.omr. 4, s. 32).

Även utskottet ansåg att en individuell verkställighetsplan ska upprättas för alla intagna (bet. 2006/07:JuU1 s. 83).

Kriminalvårdskommittén föreslår att en verkställighetsplan ska fastställas för var och en som dömts till kriminalvårdspåföljd. Av verkställighetsplanen ska framgå hur verkställigheten översiktligt är tänkt att gestalta sig från det att den inleds till dess att påföljden är till fullo verkställd. Planen ska vara individuellt utformad efter förhållandena i det enskilda fallet. Planen bör innehålla vissa grundläggande uppgifter om den dömdes person och verkställigheten. Vidare bör planen innehålla de åtgärder som ska vidtas under verkställigheten, tidpunkter för när detta ska ske och vem som ska vidta åtgärderna. Underlaget till bedömningen bör redovisas. I planen bör komma till klart uttryck vad som förväntas av den dömda och vilka mål som han eller hon har att sträva efter. Härutöver bör planen innehålla kortfattade uppgifter om kraven på skötsamhet, vad det föreslagna förmånsystemet innebär och vilka sanktioner som kan komma i fråga vid misskötsamhet. Kriminalvården ska se till att den som arbetar fram planen har erforderlig kompetens och i övrigt är lämplig för uppdraget samt ge olika former av stöd till denne. Planen ska fastställas av en annan tjänsteman än den som arbetat fram planen. Den dömda ska informeras om innebörden av verkställighetsplaneringen. Vidare ska samråd hållas med den dömda för att ta reda på hans eller hennes behov och synpunkter på åtgärder och mål. Innan planen läggs fast ska den dömda beredas tillfälle att yttra sig över innehållet. Planen ska dokumenteras och överlämnas till den intagne (SOU 2005:54 s. 278 f.).

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet anser alltså att individuella verkställighetsplaner ska upprättas för alla intagna. Det är därvid självfallet viktigt att detta sker på ett rättssäkert sätt. Mot bakgrund av det arbete som bedrivs inom Kriminalvården, samt då utskottet anser att beredningen av Kriminalvårdskommitténs betänkande inte bör föregripas, finner utskottet inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Riksdagen bör avslå motion Ju372 i nu behandlad del.

Sysselsättning

Inledning

Inom kriminalvården har det under senare år pågått ett arbete med att utveckla ett mer målinriktat verkställighetsinnehåll. Detta har bl.a. kommit till uttryck i tillkomsten av programverksamhet. Denna kan indelas i

arbete, utbildning, brotts- och missbruksrelaterade program och annan strukturerad verksamhet. Kriminalvårdens målsättning är att öka sysselsättningen för de intagna, och under förra året startades projektet Ökad sysselsättning och utveckling av programmet arbete. Sysselsättningen ökade också under år 2006, för första gången sedan år 1998 (Kriminalvårdens årsredovisning 2006 s. 4 och Kriminalvårdens budgetunderlag 2008 s. 19 f.).

Utbildning

I motion Ju263 (s) framhålls behovet av utbildning för de intagna. Målet bör vara att alla ska uppnå i vart fall grundskolekompetens. I motion Ub201 (c) efterfrågas utbildning för intagna med läs- och skrivsvårigheter.

Intagna i kriminalvårdsanstalt är undantagna från rätten till kommunal vuxenutbildning i form av grundläggande vuxenutbildning (jfr 11 kap. 10 § skollagen, 1985:1100). De är även undantagna från sådan gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning som anordnas inom en kommun, (11 kap. 19 § skollagen). Det är i stället kriminalvården som ansvarar för att tillhandahålla intagna sysselsättning i form av t.ex. studier.

Anstalterna tillhandahåller grundläggande och gymnasial utbildning, formell vuxenutbildning i form av svenska för invandrare samt viss yrkesinriktad utbildning. Tillsammans med Arbetsmarknadsstyrelsen, AMS, anordnar Kriminalvården på ett flertal anstalter arbetsmarknadsutbildning.

En omorganisation av teoretiska studier startade år 2003 och beräknas bli klar år 2007. Då kommer alla anstalter att vara anslutna till den s.k. lärarcentrummodellen med tillgång till tillsvidareanställda lärare med adekvat utbildning och ett stort antal olika kurser genom Kriminalvårdens egen distansutbildning. Lärarcentrummodellen innebär enligt Kriminalvården att endast de som är genuint intresserade av studier och sköter dessa sysselsätts i studier. Kriminalvården bedömer att kvaliteten i verksamheten har ökat väsentligt och att en intagen har goda möjligheter att genomgå kurser, få betyg och kunna fortsätta sina studier vid förflyttning och efter frigivning utan att riskera kunskapsluckor. Kriminalvårdens policy är att först erbjuda studieplats till den som har kortast studier bakom sig. Oaktat detta har antalet som studerar på universitet och högskola under senare år ökat från ett 20-tal till ca 200 intagna (Kriminalvårdens årsredovisning 2006, s. 20 f.).

Kriminalvårdskommittén gör bedömningen att lagens krav på att intagna ska tillhandahållas lämplig sysselsättning i anstalt inte uppfylls. För att kriminalvården ska kunna uppfylla kravet på att bereda intagna lämplig sysselsättning måste enligt kommittén utbudet av såväl arbete som studier i anstalt förbättras, de intagna beredas sysselsättning under en programtid som omfattar 40 timmar i veckan och sysselsättningen så långt det är möjligt utformas efter varje intagens behov och förutsättningar. Kommittén föreslår en regel om att en intagen ska ges möjlighet till lämplig sysselsättning i form av arbete, utbildning eller annan verksamhet som underlättar

anpassningen till samhället och även i övrigt minskar risken för att han eller hon begår brott. Den av kommittén föreslagna regeln om lämplig sysselsättning innebär ingen förändring i förhållande till vad som gäller i dag (SOU 2005:54 s. 370 f.).

När det gäller utbildning påpekar Kriminalvårdskommittén att det finns ett stort behov av undervisning på grundskolenivå, framför allt för de yngre, då många intagna har bristfällig utbildning och det inte är ovanligt med läs- och skrivsvårigheter. Alla som har behov av det bör enligt kommittén erbjudas grundskoleutbildning (SOU 2005:54 s. 380 f.).

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden liknande de nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 26 f.). Utskottet anförde bl.a. att utbildning på anstalterna självfallet bör inriktas på att ge den intagne goda förutsättningar för en laglig försörjning efter frigivningen. Utskottet ansåg att beredningen av Kriminalvårdskommitténs förslag inte borde föregripas och avstyrkte bifall till de då aktuella motionsyrkandena.

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet vill framhålla arbetslinjen även inom kriminalvården. Sysselsättningen kan bestå i arbete, studier, deltagande i behandling eller annan organiserad verksamhet. För många intagna är anstaltstiden ett bra tillfälle att reparera skadorna av otillräcklig eller misslyckad skolgång. Utskottet delar därmed till stora delar motionärernas uppfattning om vikten av studier för de intagna. Utskottet anser att verksamheter som utbildning och arbete, om de är rätt utformade, kan öka de intagnas möjligheter till meningsfull sysselsättning och försörjning efter frigivning. Dessa verksamheter är därför centrala i ett aktivt återfallsförebyggande arbete. Detta gäller inte minst för dem med läs- och skrivsvårigheter. Utskottet konstaterar att Kriminalvårdens studieplatser i första hand erbjuds dem med kortast utbildning samt att Kriminalvården utvecklat en modell som enligt myndigheten innebär att endast de som är genuint intresserade av studier och sköter dessa ska sysselsättas i studier. Mot denna bakgrund, och då utskottet anser att beredningen av Kriminalvårdskommitténs betänkande inte bör föregripas, finner utskottet inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju263 och Ub201 i nu behandlade delar.

Behandling för män som dömts för våld i nära relationer samt för sexualbrottsdömda

I motion Ju316 (mp) yrkas att den som dömts för våld mot en nära anhörig ska tvingas genomgå en behandling mot sitt våldsbeteende samt att det ska finnas obligatoriska behandlingsprogram för den som döms för sexuella övergrepp mot kvinnor. I motion Ju345 (s) yrkar motionären att män som dömts för kvinnofridskränkning ska bli föremål för brottspreventiva åtgärder inom kriminalvården. I motion Ju341 (v) efterfrågas ett handlings- och åtgärdsprogram för behandling av sexualbrottsdömda och män

dömda för våld mot kvinnor, som syftar till att män ska ta ansvar för det våld de utövar. I motion Ju372 (mp) yrkas att alla de som dömts för sexualbrott bör genomgå erforderlig vård och behandling inom ramen för kriminalvården.

Inom kriminalvården bedrivs ett stort antal olika påverkansprogram inriktade mot åtgärder som visats eller kan antas leda till att risken för återfall i brott minskar. Det kan röra sig om t.ex. våldsbrotts- eller sexualbrottsrelaterade program. Programmen syftar till förändrade attityder och beteenden, men det ingår även motivationshöjande moment i dem. Samtliga program ska granskas och godkännas av ett vetenskapligt råd, en ackrediteringspanel, för att säkerställa att programmen har vetenskapligt dokumenterade effekter på återfall i brott. Ackrediteringsprocessen sker i två steg. Först presenteras ett programförslag, där panelen tar ställning till om programmet i fråga är lämpligt att satsa på. Om programförslaget blir godkänt kan det bli aktuellt med ackreditering av programmet (se SOU 2005:54 s. 367 f.).

Kriminalvården har i regleringsbrev för år 2006 ålagts att redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att fortsätta utvecklingen av program för klienter som dömts för våld i nära relationer. Av årsredovisningen för år 2006 (s. 21 och 30 f.) framgår bl.a. att arbetet med att utveckla och införa nationellt ackrediterade program har fortlöpt planenligt och att Kriminalvården numera har nio vetenskapligt ackrediterade program. Bland dessa kan nämnas relationsvåldsprogrammet Integrated Domestic Abuse Programme (IDAP) samt sexualbrottsprogrammet Relation och samlevnad (ROS). Det senare prövades på nytt på grund av tidigare villkorad ackreditering och ackrediterades nu utan villkor. När det gäller IDAP har för- och eftertester för bedömning av utfall i det korta perspektivet arbetats fram i samarbete med Lunds universitet, och testerna kommer att börja användas år 2007. Enligt Kriminalvården är det viktigt att säkerställa att så många klienter som möjligt får del av kriminalvårdens program utifrån brottsrelaterade behov och motivation. Kriminalvården kommer under år 2007 att pröva ett styrsystem med vissa nyckeltal för att säkerställa att resurser som avsätts för programledarpersonal endast används för att producera program.

Under år 2007 inleds en satsning på programverksamhet till en kostnad av 50 miljoner kronor. Fler anstalter ska börja bedriva programmen och fler programledare ska anställas och utbildas för denna spridning samt för att förstärka den verksamhet som redan finns. Under år 2008 planeras ett individuellt program för sexualbrottsdömda med utgångspunkt från ROS spridas i ökad omfattning, förutsatt att utvecklingsarbetet går som planerat (Kriminalvårdens budgetunderlag 2008 s. 20).

I sammanhanget kan nämnas att Kriminalvården har inrättat platser för intagna som dömts för sexualbrott, bl.a. 269 platser på s.k. sexualbrottsavdelningar som är separerade från övriga avdelningar. Beläggningsgraden på dessa platser var 94 % under år 2006.

Enligt 12 § KvaL är en intagen normalt skyldig att delta i den verksamhet och ha den sysselsättning som anvisas honom. Det är således obligatoriskt att delta i anvisad programverksamhet.

Utskottet har i fråga om sanktionering av vägran att delta i viss verksamhet tidigare inhämtat följande från Kriminalvården (se bet. 2005/06:JuU33 s. 33 f.). Om en intagen absolut vägrar att delta i ett anvisat brotts- eller missbruksprogram, försöker anstaltspersonalen genom samtal motivera individen till insikt om behovet av deltagande. Det anses inte meningsfullt att ha med en helt omotiverad person i viss verksamhet, eftersom denne riskerar att förstöra för hela gruppen genom att avvika eller på annat sätt bete sig destruktivt. Deltagande i behandling och annan verksamhet kan påverka riskbedömningen och därigenom den intagnes möjligheter till utvistelser och anstaltsplacering. Däremot används inte varning och senareläggning av villkorlig frigivning när en intagen inte vill delta i viss verksamhet. Om en intagen däremot helt vägrar att delta i någon form av sysselsättning, används ibland varning och senareläggning av villkorlig frigivning som sanktion.

Enligt de nya regler som trädde i kraft den 1 januari 2007 ska villkorlig frigivning inte ske om det vid tidpunkten för villkorlig frigivning finns synnerliga skäl mot det. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det särskilt beaktas om den intagne på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Vidare bör noteras att misskötsamhet kan få negativa konsekvenser för den intagne på flera olika sätt. Den kan t.ex. minska den intagnes möjligheter att bli beviljad en utslussningsåtgärd. Misskötsamhet som en intagen som avtjänar fängelse på livstid gör sig skyldig till kommer också att beaktas vid prövningen av om straffet ska omvandlas till ett tidsbestämt straff eller inte. Här bör nämnas att regeringen i regleringsbrev för budgetåret 2007 har gett Kriminalvården i uppdrag att redovisa erfarenheterna av de nya reglerna om uppskjuten villkorlig frigivning.

Kriminalvårdskommittén föreslår att det inte längre ska finnas någon särskild lagregel om sysselsättningsplikt. En intagen måste emellertid delta i sysselsättning som anges i hans eller hennes verkställighetsplan för att kunna komma i fråga för vissa förmåner (SOU 2005:54 s. 392 f.).

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden liknande flera av de nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 33 f.). Utskottet, som hänvisade till tidigare ställningstaganden, anförde bl.a. att det var angeläget att män som dömts för misshandel mot kvinnor erbjuds adekvat behandling inom kriminalvården. Utskottet kunde också konstatera att kriminalvården bedrev vård i olika former för denna grupp av klienter och att ansträngningar gjordes för att införa nya nationella program för denna grupp. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen i regleringsbrev för budgetåret 2007 har gett Kriminalvården i uppdrag att redovisa på vilket sätt de särskilda medel som avsatts för att förstärka behandlingen av sexualbrottsdömda samt män som dömts för våld i nära relationer använts. Effekten av vidtagna åtgärder ska analyseras och kommenteras.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att män som dömts för våld i nära relationer samt personer som dömts för sexualbrott blir föremål för adekvat behandling inom kriminalvården. Behandling för psykiskt störda, missbrukare eller sexualförbrytare ska vara en grundsten inom kriminalvården. Avsaknad av behandling kan leda till att den intagne begår nya och kanske grövre brott efter genomförd strafftid. Utskottet kan konstatera att kriminalvården bedriver vård i olika former för de grupper av klienter som motionärerna nämner och att ansträngningar görs för att införa nya nationella program för dessa grupper. Utskottet noterar vidare att särskilda medel avsatts i årets budget för att förstärka behandlingen av sexualbrottsdömda och män som dömts för våld i nära relationer samt att Kriminalvården fått i uppdrag att redovisa hur dessa medel använts. Mot denna bakgrund finner utskottet inte anledning för riksdagen att i dag ta några initiativ med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju316, Ju341, Ju345 och Ju372 i nu behandlade delar.

Behandling av intagna med neuropsykiatriska funktionshinder

I motion Ju356 (fp) efterfrågas behandling av intagna med neuropsykiatriska funktionshinder inom kriminalvården.

ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) är ett neuropsykiatriskt funktionshinder, med symtom som koncentrationssvårigheter och motorisk överaktivitet, som anses öka risken för kriminalitet och missbruk.

Utskottet har inhämtat från Kriminalvården att man hösten 2006 inledde en satsning som ska leda till en bättre behandling av lagöverträdare med ADHD-problematik. Två projekt på två olika anstalter ska ge svar på om behandling med läkemedel minskar ADHD-symtom och därmed risken för återfall i missbruk och brott. Det första är ett samarbete mellan anstalten Håga och Stockholms läns landsting som beräknas pågå i två år. Syftet är att undersöka om medicinering tillsammans med psykosocial behandling hos missbrukare av amfetamin minskar risken för återfall i missbruk. Även behandlingens effekt när det gäller återfall i brott kommer att utvärderas. Det andra projektet är ett samarbete mellan anstalten Norrtälje och Stockholms läns landsting. Syftet med detta projekt är att undersöka om behandlingen med läkemedel i kombination med Kriminalvårdens behandlingsprogram minskar ADHD-symtom samt om det påverkar upplevd livskvalitet och funktionsförmåga hos deltagarna. Uppföljningar ska göras efter ett och tre år.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden liknande det nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 30 f.). Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning bl.a. till att man inte ville föregripa beredningen av Kriminalvårdskommitténs betänkande.

Som anförs tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet, som delar motionärens uppfattning att det är viktigt att intagna med neuropsykiatriska funktionshinder får adekvat behandling, konstaterar att Kriminalvården har inlett en satsning som ska leda till en bättre behandling av denna grupp av intagna. Något särskilt uttalande från riksdagen om behandlingen av intagna med neuropsykiatriska funktionshinder anser utskottet inte vara påkallat. Riksdagen bör avslå motion Ju356.

Långtidsdömda

I motion Ju262 (v) begär motionärerna att långtidsdömdas situation ska uppmärksammas samt att det ska inrättas särskilda mottagningsenheter för långtidsdömda där de får vistas under de första åren av verkställigheten. På dessa enheter ska man satsa extra på bearbetning av brottet och den uppgivenhet och förvirring som ett så långt straff kan ge upphov till.

I kriminalvårdslagen finns särskilda bestämmelser om placering i anstalt för långtidsdömda. För den som avtjänar fängelse i lägst fyra år ska det enligt 7 § tredje stycket KvaL beslutas om vilka villkor som ska gälla för verkställigheten när det gäller placering i anstalt samt permissioner, vistelser och verkställighet utanför anstalt. Om det finns särskilda skäl ska sådana villkor beslutas också för dem som dömts till fängelse i lägst två år. Beslut om särskilda villkor ska ge den intagne en möjlighet till mer förutsägbar inriktning av verkställigheten. Prövningen av vilka särskilda villkor som ska gälla för verkställigheten ska ske så snart verkställigheten påbörjas eller annars så snart behov av det uppkommer. Villkoren ska omprövas när det finns anledning till det (7 § andra stycket KvaL). När det gäller placering innebär de särskilda villkoren att en långtidsdömd inledningsvis ska vara placerad i slutan stalt. Den intagne kan förflyttas till anstalter eller avdelningar av lägre säkerhetsgrad först efter det att de särskilda villkoren omprövats.

Dömda män i häkte med en verkställbar dom på fängelse om sammanlagt lägst fyra år placeras inledningsvis i riksmottagningen vid KVA Kumla. Dömda kvinnor i häkte med en verkställbar dom om sammanlagt lägst två år placeras inledningsvis i riksmottagningen vid KVA Hinseberg. Med riksmottagning avses en avdelning inom en anstalt där dömda personer som kräver särskild uppmärksamhet ur risk- och behovssynpunkt i normalfallet initialplaceras en kortare tid för utredning. De risk- och behovsprofiler som tas fram under utredningen ska i normalfallet ligga till grund för bl.a. beslut om särskilda villkor enligt 7 § tredje stycket KvaL. Avsikten med ett sådant beslut är att det görs en mer individuell bedömning av

vad som ska gälla under verkställighetstiden för den intagne avseende anstaltsplacering och vistelser utanför anstalt utan att det starka samhällsskydd som gäller för långtidsdömda åsidosätts. En annan tanke med beslutet är att ge den intagne möjlighet till en mer förutsägbar inriktning av verkställighetens innehåll (KVFS 2006:26 11–12 kap.).

Kriminalvårdsstyrelsen (KVS) har i rapporten Långtidsdömdas verkställighet (2003) uppmärksammat att många långtidsdömda blir kvar på anstalter med hög säkerhet trots att det inte längre finns behov av det. Under 2004 gav KVS vissa anstalter ett särskilt uppdrag att slussa ut långtidsdömda. Kriminalvårdskommittén påpekar i detta sammanhang att det i syfte att förbättra den intagnes möjlighet till återanpassning i samhället är viktigt att en långtidsdömd inte är placerad under mer slutna förhållanden än vad som är motiverat med hänsyn till säkerheten.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden flera gånger tidigare, senast våren 2005 (bet. 2004/05:JuU17 s. 6 f.). Utskottet avstyrkte det då aktuella motionsyrkandet med hänvisning till att utskottet inte ville föregripa Kriminalvårdskommitténs arbete.

I Kriminalvårdskommitténs förslag till ny lagstiftning föreslås inte någon särskild regel om placering av långtidsdömda motsvarande den i 7 § tredje stycket KvaL. I stället ska den allmänna regeln om placering som beskrivits ovan omfatta även långtidsdömda. Enligt kommitténs förslag ska det göras en plan för varje intagen som ska ligga till grund för verkställigheten. Det är därför kriminalvården som utifrån en föreslagen regel om placering får besluta på vilken anstalt eller avdelning en intagen ska placeras. Några särregler i lag för långtidsdömda är då inte nödvändiga (SOU 2005:54 s. 321 f. och 330 f.).

Utskottet anser inte att det framkommit något som ger anledning att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet om de långtidsdömdas situation, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju262 i nu behandlade delar.

Situationen för intagna kvinnor

I motion Ju218 (s) anförs att ett genusperspektiv måste införas i all verksamhet inom kriminalvården. I motion Ju262 (v) begärs att kvinnors situation inom kriminalvården särskilt uppmärksammas.

Kriminalvårdslagen innehåller särskilda placeringsregler för kvinnor. En kvinna ska enligt 8 a § KvaL normalt placeras i en anstalt som är avsedd för enbart kvinnor. En kvinna får inte utan eget medgivande placeras i en anstalt där även män placeras.

Det finns i dag fem kvinnoanstalter inom kriminalvården: Hinseberg utanför Örebro, Färingsö utanför Stockholm, Sagsjön i Göteborg, Ljustadalen norr om Sundsvall samt anstalten Ystad (kvinnoavdelning). Den 1

januari 2007 fanns 278 platser, varav 24 beredskapsplatser, vid anstalter med kvinnoavdelningar. Av dessa var 236 belagda, vilket var 93 % av antalet ordinarie platser.

Kriminalvårdens region mitt hade under år 2006 ett särskilt uppdrag att samordna arbetet med kvinnliga intagna. Syftet var att utveckla och utarbeta strategier för Kriminalvårdens arbete med denna klientgrupp, bl.a. genom att identifiera de frågor där särskild hänsyn bör tas för att uppmärksamma de kvinnliga klienternas situation och behov. Det har visat sig att det finns ett stort behov av mera kunskap om vilka kvinnorna är för att tiden inom kriminalvården ska kunna utnyttjas optimalt. Gruppens arbete är tänkt att fortsätta även under år 2007 (med bl.a. analyser av skillnader mellan kvinnornas och männens behov och situation) för att sedan omsättas i ett förändringsarbete som tillgodoser kvinnornas behov. Enligt Kriminalvården anpassas redan i dag verksamheten i anstalterna till kvinnorna, då anstalterna arbetar utifrån den individuella verkställighetsplanen. Dessutom finns inom kriminalvården en allt större medvetenhet om att kvinnor inte kan behandlas utifrån samma förutsättningar som män och att kvinnor – även om de är få – måste få samma möjligheter till en bra verkställighet som män. Samtidigt är den verksamhet och behandling som finns i dag antingen i grunden gjord för män och sedan i viss mån anpassad till kvinnor, eller mycket traditionellt kvinnlig (Kriminalvårdens årsredovisning 2006 s. 19).

Vidare har år 2006 ett särskilt motivationsprogram för kvinnor varit föremål för en förstudie. Programmet har enligt Kriminalvården framgångsrikt prövats på huvuddelen av kvinnoanstalterna och kommer att bli ett utvecklingsprojekt under år 2007. Om detta faller väl ut kommer programmet att bedrivas på alla kvinnoanstalter under år 2008 (Kriminalvårdens budgetunderlag 2008 s. 21).

Kriminalvårdskommittén anför att när det gäller placering av kvinnor har inte framkommit något förhållande som talar för att man bör ändra på det rådande regelsystemet, utan den nuvarande regeln i 8 a § KvaL ska överföras i sak oförändrad till den nya lagen. Kvinnor ska således normalt placeras i en anstalt som är avsedd för enbart kvinnor (SOU 2005:54 s. 330).

Vidare framhåller Kriminalvårdskommittén att utformningen av verkställighetsplaner måste ske med utgångspunkten att kvinnors situation skiljer sig åt från männens. Kommittén hänvisar bl.a. till forskning som visar att kvinnor som tas in i anstalt har en sämre situation och djupare problematik än män vad avser drogmissbruk, bostad, arbete, relationer, depressioner, dubbla diagnoser, självmordsförsök etc. De är därför i större behov av hjälp och stöd. Samtidigt ser risken för störningar i ordnings- och säkerhetshänsende annorlunda ut för kvinnor än för män. Kvinnor begår sällan grövre brott under verkställigheten (SOU 2005:54 s. 283).

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen uttalat sig i frågor rörande kvinnors situation inom kriminalvården, senast våren 2006 (bet. 2005/06: JuU33 s. 26 f.). Utskottet uttalade att situationen för kvinnor särskilt borde

uppmärksammas samt att frågan berörs i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Utskottet ansåg att beredningen av betänkandet inte borde föregripas och avstyrkte det då aktuella motionsyrkandet.

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att kvinnornas situation inom kriminalvården bör uppmärksammas särskilt. Ökad kunskap om kvinnors brottslighet och livssituation är av yttersta vikt såväl inom kriminalvården som inom socialtjänsten för att insatser ska kunna anpassas efter kvinnliga intagnas behov. Det är därför positivt att Kriminalvården satt i gång ett sådant förändringsarbete. Utskottet konstaterar också att frågan om kvinnors situation inom kriminalvården berörs i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Utskottet, som anser att beredningen av kommitténs förslag inte bör föregripas, föreslår mot denna bakgrund att riksdagen avslår motionerna Ju218 och Ju262 i nu behandlade delar.

Situationen för barn till intagna

I motion Ju262 (v) efterfrågas en skyldighet att undersöka om häktade och intagna har barn. I samma motion begärs även att rutinerna för telefonsamtal mellan intagna och deras barn ska vara generösare än i dag.

Enligt Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt ska en intagen vid inskrivningen tillfrågas om denne har barn och om denne har vårdnaden om ett eller flera barn (1 kap. 7 § KVFS 2006:26). Kriminalvårdens personal är dessutom enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) skyldig att genast anmäla till socialnämnden i barnets hemkommun om de i verksamheten får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

I sammanhanget kan nämnas att Kriminalvården år 2005 beslutade att det fr.o.m. den 1 september samma år skulle finnas barnansvariga på varje frivård, häkte och anstalt i landet. Målet var att stärka och tydliggöra barnperspektivet i kriminalvården. Alla anstalter har numera en eller två barnansvariga, s.k. barnombud, och samtliga har under år 2006 genomgått en tvådagarsutbildning i regi av Kriminalvårdens utbildningsorganisation (KRUT) och med medverkan av Barnombudsmannen. Några regioner har också anordnat träffar för sina respektive barnombud för fortsatt kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte. Övriga regioner planerar liknande träffar. Barnombudens uppgifter är att verka för att barnperspektivet beaktas (Kriminalvårdens årsredovisning 2006 s. 30).

När det gäller telefonsamtal och andra elektroniska meddelanden är varje medborgare skyddad gentemot det allmänna mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande (2 kap. 6 § regeringsformen). Denna rätt får dock på motsvarande sätt som anförts beträffande besök begränsas genom lag.

Rätten för en intagen att telefonera följer i princip samma regler som gäller vid besök. Av 30 § KvaL följer att telefonsamtal mellan intagna och personer utanför anstalten får äga rum i den utsträckning det lämpligen kan ske. Här bör tilläggas att bestämmelsen endast tar sikte på det fasta telefonisystem som kriminalvården tillhandahåller. Av Kriminalvårdens föreskrifter följer att en intagen inte får använda eller inneha mobiltelefon i anstalt (KVFS 2006:6).

En intagen kan enligt 30 § KvaL förvägras telefonsamtal som är ägnade att äventyra säkerheten i anstalten eller som kan motverka den intagnes anpassning i samhället eller annars vara till skada för den intagne eller någon annan. Om intagen är avskild från andra intagna under utredningen av ett disciplinärende, får den intagne också hindras från kontakter med andra personer genom telefonsamtal i den utsträckning det är absolut nödvändigt för att syftet med utredningen inte ska äventyras.

En förhandskontroll av mottagaren av samtalet kan, enligt bestämmelsens andra stycke, göras på motsvarande sätt som inför ett besök.

Om det är nödvändigt med hänsyn till säkerheten ska, enligt bestämmelsens tredje stycke, en tjänsteman på lämpligt sätt avlyssna ett telefonsamtal. Avlyssning får endast ske om den intagne känner till det. Här kan nämnas att telefonsamtal med advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet inte får avlyssnas utan den intagnes medgivande.

Enligt Kriminalvårdens föreskrifter ska en anstalt, i den utsträckning det lämpligen kan ske och om det är möjligt av ordnings- och säkerhetsskäl, tillåta intagna att ta emot samtal från sina barn. Om så är fallet kan detta lämpligen ordnas genom att anstalten tillhandahåller en fast tid i veckan för inkommande samtal (4 kap. 3 § KVFS 2006:26).

I det av Kriminalvårdskommittén föreslagna förmånssystemet ingår bl.a. telefonsamtal. Det innebär att såväl kretsen av mottagare som telefontiden varierar beroende på vilken nivå i förmånssystemet den intagne befinner sig på. I förmånssystemet ingår dock inte samtal till den intagnes barn. Sådana kontakter beror på om de är möjliga ur säkerhetssynpunkt eller om de kan ske med hänsyn till den intagnes anpassning i samhället eller om de kan vara till skada för den intagne eller någon annan (SOU 2005:54 s. 528 f.).

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat motionsyrkanden rörande situationen för barn med frihetsberövade föräldrar, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 26 f.). Utskottet anförde att situationen för barn till fängelsedömda särskilt borde uppmärksammas samt noterade att kriminalvården beslutat att inrätta en funktion med speciellt ansvar för barn. Utskottet ansåg att beredningen av Kriminalvårdskommitténs betänkande inte borde föregripas och avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att situationen för barn till fängelsedömda uppmärksammas inom kriminalvården, och utskottet välkomnar i detta sammanhang Kriminalvårdens inrättande av s.k. barnombud på alla anstalter och häkten. När det gäller motionsyrkandet om en skyldighet att undersöka om häktade och intagna har barn, anser utskottet att yrkandet får anses i huvudsak tillgodosett genom den ovan nämnda bestämmelsen i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt. Frågan om kontakter mellan den intagne och den intagnes barn berörs i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Utskottet anser att beredningen av detta betänkande inte bör föregripas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion Ju262 i nu behandlade delar.

Villkorlig frigivning

I motion Ju262 (v) yrkas att det införs en möjlighet till villkorlig frigivning efter halva verkställighetstiden. I motion Ju313 (v) begärs att målet för kriminalpolitiken ska vara att antalet intagna på kriminalvårdsanstalter ska minska. I motion Ju291 (m) yrkas att den intagne måste sköta sig under anstaltsvistelsen och t.ex. följa den för honom eller henne upprättade behandlingsplanen för att få förmånen att bli villkorligt frigiven efter två tredjedelar av fängelsestraffet.

När två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff, dock minst en månad, har avtjänats ska den dömda enligt 26 kap. 6 § brottsbalken friges villkorligt. Om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska den skjutas upp. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det särskilt beaktas om den dömda på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten.

Kriminalvårdskommittén anför i sitt betänkande att möjligheten till villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av strafftiden har avtjänats, som år 1999 ersatte den tidigare möjligheten till villkorlig frigivning efter halva tiden, nyss införts i Sverige och att det därför bör krävas starka skäl för att ändra den. Mot bakgrund bl.a. av de utökade möjligheter till vistelse utanför anstalt före villkorlig frigivning som kommittén föreslår finns det enligt kommittén inte någon anledning att ändra tidpunkten för villkorlig frigivning. Kommittén anser inte heller att det finns skäl att särbehandla någon grupp med avseende på villkorlig frigivning (SOU 2005:54 s. 798).

Under föregående riksdagsår lämnade regeringen förslag till ändrade regler om kriminalvård i anstalt och villkorlig frigivning i syfte att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Regeringen föreslog bl.a. att villkorlig frigivning även fortsättningsvis som huvudregel ska ske när två tredjedelar, dock minst en månad, av strafftiden har avtjänats. Om det vid den tidpunkten finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska den skjutas upp. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning ska det beaktas om den intagne på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter

och villkor som gäller för verkställigheten. Den villkorliga frigivningen får skjutas upp högst sex månader varje gång. Den föreslagna ordningen med uppskjuten villkorlig frigivning föreslogs ersätta de då gällande reglerna om senareläggning av den villkorliga frigivningen. Dessa innebar att om den dömde i väsentlig grad bröt mot vad som gällde för verkställigheten i anstalt fick tidpunkten för villkorlig frigivning senareläggas. Senareläggning fick ske med högst femton dagar varje gång. I propositionen anförs att reglerna om uppskjuten villkorlig frigivning bör vara utformade på ett sådant sätt att frigivningstidpunkten inte påverkas av den intagnes uppförande i största allmänhet. En samlad bedömning av den intagnes beteende under hela verkställigheten ska göras. Den föreslagna prövningen om uppskjuten villkorlig frigivning innebär en förändring jämfört med tidigare bestämmelser om senareläggning av villkorlig frigivning i flera avseenden. En samlad bedömning av frågan om uppskjuten villkorlig frigivning sker i stället för beslut vid varje enskild överträdelse. Kravet på synnerliga skäl innebär att det som huvudregel krävs misskötsamhet vid fler tillfällen för att den villkorliga frigivningen ska skjutas upp än vad som i dag är tillräckligt för att senareläggning ska ske. Hur många tillfällen som krävs är beroende av hur allvarlig överträdelsen är. Vidare finns en möjlighet att låta bli att skjuta upp den villkorliga frigivningen om den intagne efter en överträdelse har genomgått en positiv utveckling och inte misskött sig på lång tid (prop. 2005/06:123).

Vidare anfördes i propositionen att misskötsamhet kan få negativa konsekvenser för den intagne på flera olika sätt. Den kan t.ex. minska den intagnes möjligheter att bli beviljad en utslusningsåtgärd. Misskötsamhet som en intagen som avtjänar fängelse på livstid gör sig skyldig till kommer också att beaktas vid prövningen av om straffet ska omvandlas till ett tidsbestämt straff eller inte.

Utskottet gjorde samma överväganden som regeringen när det gällde tidpunkten för samt kraven för uppskjutande av villkorlig frigivning. I samband med propositionen behandlade utskottet även ett flertal motionsyrkanden motsvarande de nu aktuella. Utskottet avstyrkte yrkandena (bet. 2005/06: JuU33 s. 23 f.).

Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2007 (SFS 2006:431).

I sammanhanget kan nämnas att regeringen i regleringsbrev för budgetåret 2007 har gett Kriminalvården i uppdrag att redovisa erfarenheterna av de nya reglerna om uppskjuten villkorlig frigivning. Av redovisningen ska framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att beslut om uppskjuten villkorlig frigivning fattas på ett rättssäkert sätt, hur många intagna som har fått sin villkorliga frigivning uppskjuten och med hur lång tid samt i hur stor andel av besluten om uppskjuten villkorlig frigivning den intagne har begärt omprövning respektive överklagat.

Utskottet delar, såvitt avser motionsyrkandet om skötsamhet som krav för villkorlig frigivning, motionärernas uppfattning att det ska löna sig att var skötsam under verkställighetstiden. Den intagne bör t.ex. delta i pro-

gramverksamhet, hålla sig borta från missbruk och sköta permissioner m.m. Därför är det uppdrag som regeringen lämnat till Kriminalvården att redovisa erfarenheterna av de nya reglerna viktigt. Därmed anser utskottet att det inte finns något behov av ett tillkännagivande från riksdagen i denna fråga. När det gäller tidpunkten för villkorlig frigivning gör utskottet i dag ingen annan bedömning än tidigare. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju262, Ju291 och Ju313 i nu behandlade delar.

Permission

I motion Ju262 (v) yrkas att det bör införas en möjlighet för utvisningsdömda med barn i Sverige att beviljas permission med s.k. elektronisk fotboja.

För att underlätta anpassningen i samhället kan en intagen enligt 32 § första stycket KvaL beviljas tillstånd att lämna anstalten för viss kort tid (normalpermission), om det inte finns påtaglig fara för fortsatt brottslig verksamhet eller avsevärd fara för annat missbruk. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas om den intagne nyttjat eller förfarit olagligt med narkotika inom anstalten eller utan giltigt skäl vägrat att lämna urinprov. Permission får enligt 32 § andra stycket också beviljas om någon annan särskild anledning föreligger (särskild permission).

För permission får ställas de villkor som anses erforderliga beträffande vistelseort, anmälningsskyldighet eller annat. Om noggrann tillsyn behövs kan det föreskrivas att den intagne under permissionen ska stå under bevakning. I fråga om permissioner gäller dessutom vissa kvalifikationstider. Sålunda bör enligt 12 § första stycket KvaF den som dömts till minst två års fängelse inte utan särskilda skäl beviljas permission innan sex månader av straffet avtjänats.

I 9 kap. Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för verkställighet i anstalt (KVFS 2006:26) understryks vikten av en väl genomtänkt permissionsplanering och att permissioner alltid måste prövas enligt lagstiftningens krav. Vidare uppräknas där de faktorer som bör beaktas vid den riskbedömning som ska göras inför varje permissionstillfälle, såsom under vilka förhållanden den intagne kommer att tillbringa den eventuella permissionen. Härvid bör beaktas risken för att vistelsemiljön kan innebära tillgång till alkohol, droger, vapen och potentiella eller identifierade brottsoffer. Bland föreskrifterna upptas även bestämmelser om bl.a. minsta kvalifikationstid för normalpermission (9 kap. 1 §).

Såvitt gäller särskild permission anges i de allmänna råden att alla förutsebara aktiviteter bör inplaneras för att utföras under normalpermission (9 kap. 4 §). Som exempel på när i stället särskild permission får beviljas nämns närvaro vid närståendes begravning och vissa fall av inställelse vid domstolsförhandling. Särskild permission kan också komma i fråga för vissa långtidsdömda, som inte medges normalpermission, i syfte att

minska skadeverkningarna av ett långt frihetsberövande (s.k. luftålspermission). Kontroll under permission kan åstadkommas genom att permissionen förenas med vissa villkor, vilka tydligt ska anges i permissionsbeslutet.

Kriminalvårdsstyrelsen bedrev under år 2003 ett projekt för utvärdering av alternativa tekniska koncept till dagens system för intensivövervakning, exempelvis GPS-baserad eller GPS-kompletterad övervakning. Resultatet av projektet redovisades i september 2003 i rapporten Elektronisk övervakning; teknik och applikation. I rapporten föreslås bl.a. att elektronisk övervakning ska kunna användas som ett komplement och alternativ till traditionell övervakning på anstalter. Som lämplig målgrupp för denna typ av övervakning anges bl.a. förstagångsdömnda och vissa intagna under utslussning. Dessutom föreslås i rapporten att test av system med kombinerad GPS-baserad positionering och övervakning med radiokommunikation möjliggörs. Här nämns, som exempel på användningsområden, övervakning vid permissioner och höjd säkerhet vid utslussning från anstalt.

Kriminalvårdsstyrelsen fick i regleringsbrevet för verksamhetsåret 2005 i uppdrag att pröva hur den teknik som används vid intensivövervakning med elektronisk kontroll – den s.k. fotbojan – kan utnyttjas i anstalt för att kontrollera att de intagna följer de föreskrifter som gäller för verkställigheten om var de ska befinna sig vid olika tidpunkter. Rapporter om verksamheten har i enlighet med uppdraget redovisats i samband med årsredovisningarna för år 2005 och år 2006. Verksamheten har bedrivits vid kriminalvårdsanstalten Kolmården, strax norr om Norrköping. Kriminalvårdens slutsats är sammanfattningsvis att försöket varit framgångsrikt och att konceptet har störst möjlighet att fungera i en öppen anstaltsmiljö, som ett humant och kostnadseffektivt komplement och som ett alternativ till andra säkerhetshöjande åtgärder. Kriminalvården utreder för närvarande förutsättningarna för att under år 2007 införa elektronisk övervakning vid ytterligare två öppna anstalter (Kriminalvårdens årsredovisning 2006 s. 46 f.).

Kriminalvården har under år 2006 upphandlat ett nytt tekniskt system för elektronisk övervakning av dömda. Det nya innefattar flera egenskaper som effektiviserar den elektroniska övervakningen. Det ger även en beredskap för framtida förändringar, bl.a. ger systemet en teknisk plattform med möjlighet till enkel komplettering med exempelvis nykterhetskontroll och övervakning genom GSM-positionering (Kriminalvårdens budgetunderlag 2008 s. 24).

Kriminalvårdskommittén föreslår att fritidsaktiviteter utanför anstalt, normalpermission och särskild permission slås samman till en gemensam form för tillfällig vistelse utanför anstalt, benämnd permission. En förutsättning för permission ska vara att den intagne fullgjort sina skyldigheter enligt verkställighetsplanen. Vidare får det inte finnas påtaglig risk för att den intagne begår brott, undandrar sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköter sig. Härutöver krävs att den dömda verkställt minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader. Finns det särskilda skäl får permission beviljas även dessförinnan. Permissionen ska vara förenad med

de villkor som ska gälla för vistelsen utanför anstalt. Ställning ska tas till vilken kontroll som bör förekomma under själva utevistelsen. Något förslag om elektronisk kontroll under permission lämnas inte. Permission utanför landets gränser får endast beviljas om synnerliga skäl föreligger. Intagna som befinner sig på en förhöjd nivå i förmånssystemet bör kunna få åtnjuta permission i högre utsträckning än de som vistas på en lägre nivå. Intagen som befinner sig på grundnivån kan inte komma i fråga för permission (SOU 2005:54 s. 764 f.).

I sammanhanget kan nämnas att möjligheterna att använda s.k. elektronisk fotboja i samband med utslussning från anstalt utökades genom de lagändringar rörande utslussningsåtgärder som trädde i kraft den 1 januari 2007.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat yrkanden liknande det nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 31 f.). Utskottet konstaterade att frågan i stor utsträckning berörs i Kriminalvårdskommitténs betänkande och att beredningen av detta inte borde föregripas. Utskottet föreslog att riksdagen skulle avslå det då aktuella motionsyrkandet.

Utskottet har ingen annan uppfattning i dag. Riksdagen bör avslå motion Ju262 i nu behandlad del.

Kriminalisera rymning

I motion Ju323 (kd) anför motionären att rymning bör kriminaliseras.

Svensk lagstiftning upptar inte något självständigt rymningsbrott. Ett flertal av de gärningar som begås t.ex. i samband med avvikelser från slutna anstalter eller vid fritagningar är emellertid i regel straffbara enligt olika bestämmelser i brottsbalken, främst de i 3 och 4 kap. brottsbalken (dvs. brott mot liv och hälsa eller mot frihet och frid). Vid andra typer av avvikelser, t.ex. i samband med permissioner, torde det däremot saknas tillämpliga straffbestämmelser.

Även om det inte är straffbart att rymma kan en sådan misskötsamhet få konsekvenser för den fortsatta verkställigheten i anstalt, t.ex. vad gäller permissioner m.m. I sammanhanget bör också nämnas att det vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning särskilt ska beaktas om den dömden på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten (26 kap. 6 § brottsbalken).

Rymningsutredningen, som hade till syfte att kartlägga och analysera händelseförloppen vid de rymningar som ägde rum från anstalten Kumla i januari 2004, anstalten Hall i juli 2004 och anstalten Norrtälje i augusti 2004, anför i sitt slutbetänkande Säkert inlåst (SOU 2005:6 s. 121 f.) att en kriminalisering av rymningar skulle, såvitt gäller intagna som placeras på avdelningar med den högsta säkerheten, knappast ge någon effekt. Dessa intagna är i allmänhet dömda till fängelsestraff av en sådan längd att risken för ett ytterligare straff sannolikt inte påverkar den intagnes vilja att rymma. Rymningsutredningen konstaterar även att i Norge, Danmark

och Finland utgör rymning en straffbar handling. I Norge är även undanhållande från verkställighet samt underlåtenhet att återvända från permis-sion straffbart (s. 100 f.).

Kriminalvårdskommittén anför att i flera andra länder utgör rymning och fritagning från anstalt eller avvikelse från en vistelse utanför anstalten en straffbar handling. Kommitténs förslag innehåller dock inte någon kriminalisering av rymning, utan kommittén gör bedömningen att en rymning från en anstalt eller ett avvikande från en vistelse utanför anstalten kan sanktioneras tillräckligt genom det föreslagna förmånssystemet och möjligheten att skjuta upp den villkorliga frigivningen (SOU 2005:54 s. 605).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden motsvarande det nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 26 f.). Utskottet konstaterade att det pågick en genomgripande översyn av kriminalvårdslagstiftningen samt ansåg att beredningen av Kriminalvårdsutredningens betänkande inte borde föregripas. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Utskottet har inhämtat att Rymningsutredningens betänkande för närvarande bereds inom Justitiedepartementet. Som anförts tidigare bereds även Kriminalvårdskommitténs betänkande inom samma departement.

Utskottet konstaterar att i flera andra länder utgör rymning och avvikelse från en vistelse utanför anstalt en straffbar handling. Utan att föregripa det pågående beredningsarbetet vill utskottet betona att konsekvenserna för den som rymmer ska vara tillräckligt ingripande. Med hänvisning till pågående beredningsarbete bör riksdagen avslå motion Ju323.

Skydd för intagnas mänskliga rättigheter

I motion Ju262 (v) efterfrågas en utredning av skyddet för de intagnas mänskliga rättigheter. Motionärerna anser bl.a. att det är tveksamt om begränsningarna av möjligheterna för intagna att bilda förtroenderåd för hela anstalter är förenligt med föreningsfriheten.

Intagna har enligt 36 § KvaL rätt att, med de begränsningar som följer av gällande bestämmelser och avtal för verksamheten inom kriminalvården, på lämpligt sätt överlägga med ledningen för kriminalvårdsanstalten i frågor som är av gemensamt intresse för de intagna. De har också rätt att på lämpligt sätt sammanträda med varandra för överläggning i sådana frågor. En intagen som hålls avskild från andra intagna får dock delta i överläggning eller sammanträde endast om det kan ske utan olägenhet. Intagna sammanträffar normalt i förtroenderåd på de olika anstalterna.

Det finns i dag möjligheter att begränsa möjligheten för intagna att träffas i förtroenderåd, om det är nödvändigt för att upprätthålla ordning och säkerhet på en anstalt (jfr prop. 1974:20 s. 150 och regeringens beslut 2005-04-07, Ju 2005/1987/KRIM). På vissa anstalter kan det t.ex. innebära

att intagna endast kan ges möjlighet att sammanträffa för att diskutera frågor av gemensamt intresse genom att representanter för olika avdelningar (s.k. husråd) sammanträffar under tillsyn av personal.

Kriminalvårdskommittén anser att det är viktigt att de intagna har möjlighet att i lämplig ordning sammanträda såväl med ledningen för anstalten som med varandra i dessa frågor. Reglerna om detta bör därför överföras till den nya lagen. I likhet med vad som gäller i dag bör det dock vara möjligt att begränsa möjligheten för intagna att träffas i förtroenderåd, om det är nödvändigt för att upprätthålla ordning och säkerhet på en anstalt. Kommittén anser att detta uttryckligen bör anges i lag (SOU 2005:54 s. 927).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden motsvarande det nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 26 f.) Utskottet konstaterade att det pågick en genomgripande översyn av kriminalvårdslagstiftningen samt ansåg att beredningen av Kriminalvårdsutredningens betänkande inte borde föregripas. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet finner inte skäl att föregripa pågående beredningsarbete. Riksdagen bör avslå motion Ju262 i nu behandlad del.

Intagnas rätt till tandvård

I motion Ju262 (v) begärs att de intagnas rätt till tandvård görs tydlig.

Enligt tandvårdslagen (1985:125) är målet för tandvården en god tandhälsa och en tandvård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska vara av god kvalitet och lägga särskild vikt vid förebyggande åtgärder, tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen, vara lätt tillgänglig, bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet samt främja goda kontakter mellan patienten och tandvårdspersonalen. Där det bedrivs tandvårdsverksamhet ska det finnas den personal, de lokaler och den utrustning som behövs för att god vård ska kunna ges.

Varje landsting ska erbjuda en god tandvård åt bl.a. dem som är bosatta inom landstinget eller stadigvarande vistas där.

Kommunernas socialtjänster kan ge ekonomiskt bistånd till tandvård, om inte någon annan huvudman har att svara för vårdkostnaderna.

Någon uttrycklig bestämmelse av innebörd att kriminalvården har ansvar för dömdas tandvård finns varken i lag eller förordning. Kriminalvården har dock föreskrivit att, som ett led i kriminalvårdens uppgift att enligt 4 § KvaL främja den intagnes anpassning i samhället, den intagne under anstaltstiden kan beredas tandvård genom Kriminalvårdens medverkan (se KVFS 2006:23).

Det ankommer på den intagne att sköta sin tandhälsa. Uppkommer behov av tandvård är utgångspunkten att den intagne själv ska bekosta denna. Tandvård bedrivs dels som akuttandvård och dels som grundläggande tandvård. Akuttandvård ska beredas varje intagen som har behov av sådan. Grundläggande tandvård tillhandahålls när den tid som den intagne vistas i anstalt tillsammans med den tid som den intagne eventuellt varit häktad i omedelbar anslutning till anstaltsvistelsen är 24 månader eller mer. Med grundläggande tandvård avses åtgärder som främjar den intagnes munhälsa och återanpassning. För att en intagen ska komma i fråga för grundläggande tandvård bör anstaltsvistelsen vara av sådan sammanhållet natur att det är praktiskt möjligt att genomföra tandvården. En längre häktningstid i kombination med upprepade förflyttningar mellan anstalter kan försvåra eller förhindra att en intagen erhåller grundläggande tandvård. En intagen kan erhålla grundläggande tandvård genom Kriminalvårdens medverkan även om vistelsen i anstalt understiger 24 månader om tandvården bekostas på annat sätt än genom Kriminalvårdens försorg. Under vissa förutsättningar kan bidrag till tandvård beviljas (KVFS 2006:23).

Kriminalvårdskommittén anser att den som verkställer en kriminalvårdspåföljd i princip bör ha tillgång till tandvård under samma förutsättningar och på samma villkor som andra vårdberättigade.

Kommittén föreslår att Kriminalvården inom ramen för sina arbetsuppgifter ska försöka klargöra om den dömda är i behov av tandvård och i förekommande fall verka för att behovet tillgodoses. Finns det behov av tandvård under verkställigheten ska det i första hand tillgodoses på sedvanliga tandläkarmottagningar i samhället. Kriminalvården ska ge möjlighet till tandvård i anstalt endast om det med hänsyn till ordning och säkerhet inte är lämpligt att den intagne besöker en tandläkarmottagning utanför anstalten. Tandvård under verkställigheten ska i princip bekostas på samma sätt som för andra vårdberättigade, dvs. av landstinget, den allmänna patientförsäkringen och patienten. För det fall den dömda saknar medel att betala egenavgiften kan han eller hon ansöka om ekonomiskt bistånd enligt reglerna i socialtjänstlagen. Kriminalvården ska bekosta den akuta tandvården i anstalt och de merkostnader som kan uppstå för transporter och bevakning (SOU 2005:54 s. 254 f.).

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet finner inte skäl att föregripa pågående beredningsarbete. Riksdagen bör avslå motion Ju262 i nu behandlad del.

Personal

I motion Ju262 (v) begärs en utredning om att införa en särskild kriminalvårdarutbildning. I motion Ju387 (s) yrkar motionärerna att en samordnad utbildning för kriminalvården och skötare inom rättspsykiatrien bör inrättas i Sala.

Kriminalvårdens utbildningsorganisation (KRUT) är den del av kriminalvården som ansvarar för utbildning och kompetensutveckling. Den som anställs genomgår inledningsvis en kriminalvårdsintroduktion som omfattar två veckor på den nya arbetsplatsen och en treveckors central introduktionskurs som omfattar organisation, regelverk, klienten, säkerhet och etik. Den efterföljande utbildningen omfattar två delar. Den första delen genomförs som uppdragsutbildning av universitet/högskolor och ger en samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig teorigrund. Kursen omfattar områden som välfärdsamhällets framväxt, etik och människosyn samt behandlingsmetoder. Kursen omfattar 10 högskolepoäng och studierna är på heltid under åtta veckor. Utbildningens andra del omfattar 14 veckors heltidsstudier och genomförs av kriminalvårdens utbildningsenheter i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. Här ingår utbildning i kriminalvårdens arbetsområden och arbetsmetoder och det spänner över områden som lagstiftning, kriminalvårdens klienter, kommunikation, påverkan, säkerhet och konflikthantering.

Av Kriminalvårdens årsredovisning för år 2006 framgår att vidare- och fördjupningsutbildningar har genomförts för olika grupper i syfte att skapa bättre verksamhet och möjlighet till utveckling och karriärvägar. Utbildningar har bland annat riktat sig till personal som arbetar eller ska arbeta med verkställighetsplanering (VSP), produktionsledare i arbetsdriften och kökspersonal. Det har även genomförts ett stort urval av säkerhetsutbildningar för medarbetare med ett särskilt säkerhetsuppdrag. Vid de flesta verksamhetsområden genomförs individuella utvecklingssamtal och en stor del av medarbetarna har dokumenterade utvecklingsplaner. Under år 2006 var andelen medarbetare med högskoleutbildning om 80 poäng eller mer 35 %. Det är en ökning med 7 % jämfört med föregående år, vilket främst beror på att en stor del av den nyrekryterade personalen har högskoleutbildning. Utbildningsnivån ser dock fortfarande väldigt olika ut beroende på yrkeskategori och ålder. 13 % av kriminalvårdarna har en högskoleutbildning på mer än 80 poäng medan motsvarande siffra för frivårdsinspektörer är 76 %. Av region-, stabs- samt enhetschefer har 90 % högskolekompetens, varav 83 % har över 120 poäng.

I Kriminalvårdskommitténs betänkande anfördes att kraven på kriminalvårdens personal inte kommer att bli lägre med de förändringsförslag som kommittén lämnar. Förmånssystemet förutsätter kvalificerade bedömningar från personalens sida. Personalen kommer också med kommitténs förslag att få fatta fler beslut under eget ansvar än i dag. De bedömningar som därvid behöver göras kommer att ställa höga krav på personalens kompetens. Enligt kommitténs mening är det av särskilt stor vikt med en ökad grad av specialisering för att höja kompetensnivån, framför allt bland anstaltspersonalen. Kommittén föreslår att det i anstalterna ska finnas en personalkategori som är inriktad på att ge stöd och hjälp till den intagne och som den intagne särskilt ska kunna anförtro sig åt. Det ska också fin-

nas en personalkategori inriktad på arbete med ordning och säkerhet. Vidare ska i anstalterna finnas tillgång till arbetsledare, lärare, psykiatriker, psykologer och annan specialistkompetens (SOU 2005:54 s. 905 f.).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden motsvarande det nu aktuella, senast våren 2006 (bet. 2005/06:JuU33 s. 26 f.). Utskottet konstaterade att det pågick en genomgripande översyn av kriminalvårdslagstiftningen samt ansåg att beredningen av Kriminalvårdsutredningens betänkande inte borde föregripas. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

Verket för förvaltningsutveckling (Verva) fick våren 2006 i uppdrag att, i samverkan med Kriminalvården, analysera Kriminalvårdens arbete med strategisk kompetensförsörjning med särskilt fokus på rekrytering, utbildning och karriärutveckling och vid behov föreslå förändringar för att kompetensförsörjningen ska hanteras på det sätt som är mest effektivt. Uppdraget redovisades i oktober 2006 i rapporten *Analys av Kriminalvårdens arbete med strategisk kompetensförsörjning (2006:04)*. I rapporten föreslås bl.a. att vårdarrollen delas upp i åtminstone två roller (behandling/påverkan respektive säkerhet/förvaring) samt att krav på och möjligheterna till fort- och vidareutbildning utvecklas så att tydliga karriärvägar utvecklas. När det gäller utbildning föreslås bl.a. att genomgången och godkänd KRUT-utbildning, bekostad av Kriminalvården, ska föregå anställning, att högskolekursen i ännu högre grad bör vara kriminalvårdsanpassad samt att KRUT-utbildningen i princip ska vara obligatorisk för anställda med klientnära arbete.

Kriminalvården anför i sitt remissvar avseende Vervas rapport bl.a. att man med utgångspunkt från rapportens förslag rörande kompetensbehov och utbildning har startat två utvecklingsprojekt, ett kortsiktigt och ett mer långsiktigt, i syfte att förbättra och utveckla kriminalvårdens kompetensförsörjning.

Som anförts tidigare bereds Kriminalvårdskommitténs betänkande för närvarande inom Justitiedepartementet. Även Vervas rapport bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

I sammanhanget kan nämnas att det i budgetpropositionen för år 2007 framkommer att regeringen avser att se över Kriminalvårdens behov av utbildning för att kunna säkerställa kompetensförsörjningen (prop. 2006/07: 1 utg.omr. 4 s. 31).

Utskottet anser att kriminalvårdens personal har ett mycket viktigt och många gånger komplicerat uppdrag samt att det är av största vikt att personalen har tillräcklig utbildning för sitt uppdrag. Utskottet finner emellertid inte skäl att föregripa det pågående beredningsarbetet. Riksdagen bör avslå motionerna Ju262 och Ju387 i nu behandlade delar.

Häkte

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett motionsyrkande om en ny häkteslag. Utskottet föreslår att riksdagen ska avslå yrkandet med hänvisning till pågående beredningsarbete.

Jämför reservation 12 (v).

I motion Ju262 (v) begärs en ny häkteslag i linje med Häktesutredningen förslag i betänkandet Ny häkteslag (SOU 2006:17), med den ändringen att den del av förslaget som rör möjligheten att införa besöksrum med s.k. glasruta inte ska genomföras.

Regler om häktning och anhållande finns i 24 kap. rättegångsbalken. På åklagarens begäran får en person häktas om han eller hon på sannolika skäl är misstänkt för ett brott som kan ge minst ett års fängelse och det med hänsyn till brottets art, den misstänktes förhållanden eller något annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker (flyktfara), genom att undanröja bevis eller på annat sätt försvårar brottsutredningen (kollusionsfara) eller fortsätter sin brottsliga verksamhet (recidivfara). Om straffminimum är två års fängelse ska häktning ske, om det inte är uppenbart att det saknas skäl till det. Häktning kan också under vissa förutsättningar ske vid en lägre grad av misstanke, nämligen om någon är skäligen misstänkt för brott. Oberoende av brottets beskaffenhet kan dessutom häktning ske om den misstänkte är okänd eller saknar hemvist inom riket och det finns risk att han eller hon undandrar sig lagföring eller straff.

Beslut om häktning fattas av rätten. Om det finns skäl att häkta någon får åklagaren besluta om anhållande. Häktningsframställning ska göras senast tre dagar efter att ett anhållningsbeslut har verkställts och häktningsförhandling hållas inom fyra dygn från denna verkställighet eller från gripandet. Om rätten beslutar om häktning ska den i beslutet ange inom vilket tid, högst två veckor, åtal ska väckas. Förlängning kan medges under vissa förutsättningar.

Grundläggande regler om hur häktade och vissa andra kategorier av omhändertagna personer som förvaras i främst häkten eller polisarrester ska behandlas under den tid de är frihetsberövade finns i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. (häkteslagen). Där framgår av den inledande bestämmelsen att den som är häktad, på grund av misstanke om brott eller av annan anledning, inte får underkastas mer omfattande inskränkningar i sin frihet än vad ändamålet med häktningen samt ordning och säkerhet kräver. Rent allmänt ska häktade m.fl. behandlas så att skadliga följder av frihetsberövandet motverkas. Om det är lämpligt och den enskilde samtycker till det, ska åtgärder vidtas för att ge honom eller henne det personliga stöd eller annan hjälp som behövs.

Häkteslagen är främst tillämplig på personer som med stöd av rättegångsbalken är häktade på grund av misstanke om brott. Den gäller emellertid i stora delar även för andra personkategorier som är tillfälligt frihetsberövade med stöd av bestämmelser i skilda författningar. Gemensamt för de olika former av frihetsberövanden som omfattas av häkteslagen är att de är av temporär natur och har ett annat ändamål än verkställighet av påföljd för brott eller beredande av vård. Närmare föreskrifter om tillämpningen av häkteslagen utfärdas av Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen.

Häkteslagen innehåller bestämmelser som reglerar behandlingen av tillfälligt frihetsberövade personer i skilda situationer, såväl rättigheter som skyldigheter för den enskilde och för den förvarande myndigheten. Här bör nämnas möjligheterna att besluta om särskilda inskränkningar i brottsmisstänkta häktades kontakter med omvärlden (restriktioner) som en åklagare på grund av risken för undanröjande av bevis eller försvårande av brottsutredning får besluta om.

Huvudregeln är att en häktad ska förvaras i ett eget rum, men om det är påkallat av utrymmesskäl eller av annan särskild anledning kan två eller fler häktade förvaras i samma rum. Den häktade har vidare rätt att vistas tillsammans med andra häktade i t.ex. gemensamhetsutrymmen. Rätten eller möjligheten till såväl gemensam vistelse som gemensam förvaring kan emellertid begränsas om det innebär fara från säkerhetssynpunkt. I den utsträckning det är möjligt ska förvaring och gemensam vistelse också utformas så att förbindelser mellan häktade som kan påverka varandras mål eller ärenden förhindras och så att häktade inte utsätts för olämpligt inflytande. Det sistnämnda gäller särskilt den som är under 21 år. En häktad ska om det är möjligt erbjudas arbete eller någon annan jämförbar sysselsättning under den tid han eller hon är frihetsberövad. Den häktade har också rätt att dagligen vistas utomhus under minst en timme, om det inte finns synnerliga hinder mot detta. I den utsträckning det är lämpligt ska en häktad ges möjlighet att genom tidningar, radio eller tv följa vad som händer i omvärlden och i övrigt få sina behov av förströelse tillgodosedda i skäligen omfattning. Under samma förutsättningar får han eller hon också själv skaffa sig böcker, tidskrifter och tidningar. Häktade får dessutom inneha pengar, värdesaker och legitimationshandlingar, om det inte är olämpligt. Vidare får en häktad sända eller ta emot brev eller andra försändelser, om det kan ske utan fara från säkerhetssynpunkt. Detta gäller alltså även andra försändelser än skriftliga handlingar, t.ex. paket. Den häktade får dock inte ta emot sådana försändelser om det kan äventyra ordningen eller medföra annan olägenhet. I vissa fall kan den häktade få tillåtelse att sända eller ta emot brev eller andra försändelser som annars skulle vara otillåtna, om han eller hon medger att deras innehåll först granskas. En häktad får vidare ta emot besök i förvaringslokalen i den utsträckning det är lämpligt, om inte ett besök innebär fara från säkerhetssynpunkt. Behövs det av säkerhetsskäl ska en eller flera personer närvara vid ett besök och

det kan också ställas krav på en besökare att underkasta sig kroppsvisitation. Som framgått ovan kan flera av de rättigheter som tillfälligt frihetsberövade personer har enligt häkteslagen begränsas.

Häktesutredningen anser i sitt betänkande Ny häkteslag (SOU 2006:17) att den nuvarande häkteslagen är svårtillgänglig till följd av ett ålderdomligt språk och en bristfällig struktur. Utredningen föreslår därför en ny häkteslag som har ett modernt språk och en mer logisk och lättillgänglig uppbyggnad och som endast innehåller viktigare bestämmelser om behandlingen av intagna. Detaljreglering ska enligt förslaget göras i förordning eller myndighetsföreskrifter.

Den föreslagna nya häkteslagen delas in i fem kapitel, av vilka det första innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde och övergripande principer för behandlingen av intagna. I det andra kapitlet samlas alla bestämmelser som rör intagnas rättigheter och inskränkningar i dessa av ordnings- eller säkerhetsskäl. Regler om kontroll och tvångsåtgärder mot intagna och mot besökare finns samlade i det tredje kapitlet, medan det fjärde innehåller bestämmelser om s.k. åklagarrestriktioner. Alla processuella bestämmelser om bl.a. beslutsbefogenheter och överklagande återfinns i det femte och sista kapitlet.

Den nya lagen kommer att omfatta samma personkategorier som den gamla, dvs. i första hand dem som är häktade, anhållna eller gripna på grund av misstanke om brott. Vidare omfattas bl.a. de som är häktade av andra orsaker, de som är intagna i häkte eller polisarrest för förpassning till kriminalvårdsanstalt eller särskilt ungdomshem, de som är intagna i anstalt men av olika orsaker tillfälligt placerats i häkte samt övriga personer som tas i förvar i polisarrest eller som för annat ändamål än straffverkställighet tas in i häkte eller kriminalvårdsanstalt. Till den sistnämnda kategorin hör bl.a. vissa förvarstagna enligt utlänningslagstiftningen. Den nya häkteslagen ska till skillnad från dagens häkteslagstiftning vara i princip fullt ut tillämplig på samtliga dessa personkategorier även när de är intagna på rättspsykiatriska undersöknings- eller vårdenheter, utom i de fall då de är föremål för psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård.

I övrigt innehåller den föreslagna nya häkteslagen i materiellt hänseende i huvudsak samma bestämmelser som den gamla. Några förändringar har dock gjorts i syfte att anpassa lagstiftningen till den tekniska utvecklingen, att göra den mer könsneutral samt att tillgodose vissa gruppers särskilda behov. Andra förslag har föranletts av Kriminalvårdskommitténs förslag till ny kriminalvårdslag. I Häktesutredningens förslag anges uttryckligen att alla intagna ska få information om rättigheter och skyldigheter enligt häkteslagen och andra väsentliga rättigheter samt ges möjlighet att redan under vistelsen i häkte och i samråd med Kriminalvården förbereda eventuell vistelse i anstalt eller annan verkställighet av påföljd. Vidare slås fast att män och kvinnor inte får vistas tillsammans utan att de samtyckt till det samt att ungdomar om möjligt inte ska placeras tillsammans med äldre intagna. Bestämmelser om rätten att i vissa fall ha sitt spädbarn hos sig

och om integritetsskyddande bestämmelser vid kroppsvisitation och kroppsbesiktning görs könsneutrala. Rätten till kommunikering genom telefonsamtal kompletteras med rätt till annan elektronisk kommunikation, t.ex. via e-post. Rätten att ta del av vad som händer i omvärlden genom radio, tv och tidningar kompletteras med en möjlighet att använda sig av informationsinhämtning via elektroniska nätverk, t.ex. Internet eller särskilda intranät. Elektronisk kommunikation eller informationsinhämtning får dock endast ske med hjälp av utrustning som tillhandahålls av Kriminalvården. Det föreslås också utökade möjligheter till kontroll av besökare och andra som en intagen har kontakt med samt införande av möjligheten att använda särskilda besöksrum med glasruta som alternativ till bevakade besök. De processuella reglerna tydliggörs i den nya häkteslagen genom att det uttryckligen anges dels vilka myndigheter som får fatta beslut med stöd av lagen, dels vilka beslut som ska fattas av respektive myndighet.

Ydare föreslås en ändring i rättegångsbalken som innebär att åklagaren i samband med häktningsförhandlingen ska begära rättens tillstånd till varje enskild restriktion som han eller hon vill kunna ålägga den häktade. Åklagaren ska också – om det inte skulle vara till men för utredningen – ange skälen varför respektive restriktion behövs. Tingsrättens beslut ska ange vilka restriktioner åklagaren får påföra den häktade, och beslutet ska kunna överklagas till hovrätten. Den särskilda möjligheten att begära tingsrättens prövning av åklagarens beslut om att meddela enskilda restriktioner avskaffas som en följd därav. Åklagaren ska fortfarande utan rättens tillstånd kunna besluta om restriktioner när det är nödvändigt på grund av omständigheter som inträffat efter häktningsförhandlingen. Ett sådant beslut ska prövas av rätten i efterhand.

Slutligen har utredningen gjort en översyn av bestämmelserna om häktesintagna som vistas på rättspsykiatriska undersökningsenheter eller på psykiatriska vårdenheter och föreslår förändringar i syfte att förenkla lagstiftningen och anpassa reglerna till vad som krävs från såväl vård- som säkerhetssynpunkt.

Utskottet har inhämtat att Häktesutredningens betänkande för närvarande bereds i Justitiedepartementet.

Utskottet finner inte skäl att föregripa det pågående beredningsarbetet. Riksdagen bör avslå motion Ju262 i nu behandlad del.

Narkotikasatsningen inom kriminalvården

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett antal motionsyrkanden om framför allt narkotikasatsningen inom kriminalvården. Utskottet föreslår att riksdagen ska avslå samtliga motionsyrkanden med hänvisning främst till det arbete som i dag pågår inom kriminalvården. Jämför reservation 13 (v).

Inledning

Inom kriminalvården utgör narkotikasituationen sedan lång tid ett svårbe-mästrat problem. Andelen narkotikamissbrukare som tas in i anstalt har ökat under de senaste åren. Nästan var tredje person som tas in i anstalt är dömd för minst ett narkotikabrott, vilket är en ökning med 15 procentenhe-ter under en tioårsperiod. Den 1 oktober 2005 var andelen intagna som klassificerats som antingen narkotikamissbrukare eller blandmissbrukare drygt 55 % (Kriminalvårdens officiella statistik för år 2005). Det bör här påpekas att detta inte innebär att mer än hälften av de intagna missbrukar under anstaltstiden; innebörden är att drygt hälften av de intagna bedöm- des vara aktiva missbrukare när de togs in.

Narkotikamissbruket har en kraftig negativ inverkan på det sociala kli- matet i anstalterna och häktena och är en starkt bidragande orsak till att det förekommer våld och hot mot personalen och mellan intagna. Vidare påverkar narkotikamissbruket de intagnas rehabilitering och möjligheter att genomföra arbete, studier och annan programverksamhet. Det är redan av den anledningen att all hantering av narkotika är straffbar inte acceptabelt att intagna kan fortsätta missbruka när de verkställer fängelsestraff eller är placerade i häkte. Kriminalvården har en grundläggande skyldighet att se till att brottslig verksamhet, såsom narkotikamissbruk, inte fortgår under verkställigheten.

Under senare år har ett flertal åtgärder vidtagits som bl.a. syftat till att minska förekomsten av narkotika inom kriminalvården.

Inom ramen för den nationella narkotikahandlingsplanen (prop. 2001/02: 91, bet. 2001/02:SoU15, yttr. 2001/02:JuU5y) fick Kriminalvårdsstyrelsen våren 2002 i uppdrag att göra en treårig satsning för att bekämpa narkoti- kamissbruket bland kriminalvårdens klienter. Uppdraget förlängdes senare t.o.m. utgången av år 2005. Målsättningen med den särskilda narkotikasats- ningen inom kriminalvården var, i korthet, att narkotikamissbrukarna skulle identifieras, utredas avseende behov av insatser samt motiveras och behandlas för sitt missbruk. Införseln av narkotika på häkten och anstalter skulle minska kraftigt, och personalen skulle ha de kunskaper som behövs för att arbeta med missbrukare (prop. s. 47 f.).

Under föregående mandatperiod bedrev justitieutskottet och socialutskottet ett gemensamt arbete på narkotikaområdet. Utskotten följde det arbete som utfördes inom ramen för regeringens narkotikahandlingsplan och i Mobilisering mot narkotika samt gjorde ett antal studiebesök och anordnade utfrågningar för att inhämta de senaste kunskaperna på området. Utskotten beställde även en resultatskrivelse av regeringen avseende åtgärder mot narkotika inom respektive utskotts beredningsområde (bet. 2002/03:JuU13 och 2002/03:SoU5).

I resultatskrivelsen (skr. 2004/05:152 s. 17) gjordes bedömningen att den särskilda narkotikasatsningen inom kriminalvården medfört en ökad utveckling av metoder och förhållningssätt som gjort kriminalvården bättre anpassad att behandla narkotikamissbrukande klienter.

Brottsförebyggande rådet (Brå) fick i uppdrag att utvärdera kriminalvårdens särskilda narkotikasatsning med avseende på de intentioner som formuleras i narkotikahandlingsplanen. Av utvärderingen, som avlämnades i februari 2005, framgår bl.a. att kriminalvården på ett ambitiöst sätt har arbetat för att förverkliga satsningens intentioner och att verksamheten på behandlingsavdelningarna bedöms fungera bra. Den höga beläggningen inom kriminalvården har dock varit en försvårande faktor. Enligt utvärderingen finns också delar av verksamheten som inte fungerar väl och som behöver förbättras, t.ex. utformningen av motivationsavdelningar (Kriminalvårdens särskilda narkotikasatsning, Brå-rapport 2005:3).

Regeringen lade därefter fram en ny narkotikahandlingsplan (prop. 2005/06:30). I den noteras att Kriminalvårdens organisation genom narkotikasatsningen har anpassats till att i allt högre grad behandla narkotikamissbrukande klienter (a. prop. s. 108). Kriminalvårdsstyrelsen bör enligt vad som sägs i handlingsplanen fortsätta den särskilda narkotikasatsningen och kan framöver anpassa verksamheten efter de erfarenheter som vunnits och de kunskaper som inhämtats sedan narkotikasatsningen inleddes år 2002. Vidare borde Brottsförebyggande rådet fortsätta att utvärdera kriminalvårdens åtgärder mot narkotika.

Det sammansatta justitie- och socialutskottet, som konstituerade sig den 9 februari 2006, delade regeringens syn på genomförandet av handlingsplanen (bet. 2005/06:JuSoU1 s. 83).

Den särskilda narkotikasatsningen inom Kriminalvården fortsätter. Arbetet måste enligt regeringen bedrivas både genom ambitiösa behandlingsinsatser och effektiva kontrollåtgärder. Under år 2007 ska 50 miljoner kronor av Kriminalvårdens anslag användas för detta ändamål (prop. 2006/07:1, utg.omr. 4, s. 32 och 75).

Kriminalvården har i nyligen lämnat en delredovisning av den särskilda narkotikasatsningen (dnr. 2006-021897), i vilken bl.a. anförs att arbete inom narkotikasatsningen under år 2006 har fortsatt inom samtliga s.k. strategiområden (identifiering och kartläggning, differentiering av platser, motivation och behandling, säkerhet, samverkan samt kompetensutveckling).

Drogfria anstalter

I motionerna Ju228 och Ju336 (båda m) efterfrågar motionärerna drogfria anstalter. I motion Ju262 (v) begär motionärerna att narkotikasatsningen inom kriminalvården ska fokusera på ökade behandlingsinsatser och inte ökade kontrollåtgärder.

Ett flertal åtgärder har under senare år vidtagits för att förhindra att narkotika förs in på anstalterna. Det finns numera författningsstöd för att störa mobiltelefontrafik och installation av störningsutrustning pågår. Vidare har antalet narkotikahundar ökat, och användandet av narkotikahundar har ökat beslagen av narkotika. Kriminalvården har också givits laglig möjlighet att visitera alla som passerar in på häkten och anstalter. Bland annat i syfte att försvåra narkotikahandel på anstalter har kriminalvården påbörjat införande av kontantlösa system. I narkotikahandlingsplanen anförs att gällande regelverk ger kriminalvården goda möjligheter att förhindra att narkotika förs in på anstalterna. Trots det förekommer sådan införsel i en på vissa håll ganska utbredd omfattning. Med hänsyn till det stora antalet narkotikamissbrukare som tas in på anstalterna kan det antas att intresset av att föra in narkotika på anstalterna är mycket stort och att säljarna av narkotika utnyttjar varje tänkbar möjlighet för att smuggla in narkotika. Målet för verksamheten är en narkotikafri anstaltsmiljö (prop. 2005/06:30 s. 113 f.).

I den tidigare handlingsplanen betonades vikten av motivations- och behandlingsinsatser för personer med missbruksproblem inom kriminalvården. Målet är att alla narkotikamissbrukare ska motiveras till vård och behandling. Användningen av brotts- och missbruksrelaterade program har också ökat sedan den särskilda narkotikasatsningen i kriminalvården inleddes. Såväl Brottsförebyggande rådet som Kriminalvårdsstyrelsen och även den nationella narkotikasamordnaren har påtalat att förutsättningarna för narkotikasatsningen haft vissa begränsningar med utgångspunkt från de intagnas motivation och beteende när det gäller att placera dem på lämpliga avdelningar. Den höga beläggningen inom kriminalvården har medfört svårigheter när det gäller placeringen av intagna. Den har inneburit att motivationsplatser upptagits av icke missbrukande klienter som snabbt behöver en plats och att möjligheten att snabbförflytta intagna mellan olika typer av avdelningar har begränsats.

Justitieutskottet har vid ett flertal tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden liknande de nu aktuella, senast hösten 2003 (bet. 2003/04:JuU1 s. 92 f. och 96 f. samt bet. 2003/04:JuU7 s. 10 f.).

Utskottet delade då motionärernas uppfattning vad gäller betydelsen av att kraftfulla insatser görs för att förhindra att droger förs in på anstalter och häkten och att de intagna missbrukar under anstaltsvistelsen. Enligt utskottet skedde så också, bl.a. inom ramen för den särskilda satsningen på narkotikabekämpning i anstalterna. Av Kriminalvårdsstyrelsens redovisning till regeringen rörande insatserna mot införsel av narkotika på häkten och anstalter framgick enligt utskottet att det inom kriminalvården tagits

ett helhetstag om problemet och att ett delvis nytt synsätt anammats. Härtill kom möjliggörandet av allmän inpasseringskontroll enligt det lagförslag som då behandlades av riksdagen.

När det gällde behandlingsinsatser delade utskottet motionärernas uppfattning att stora insatser måste vidtas för behandling av missbrukare inom kriminalvården, och anförde bl.a. att tiden i anstalt, men även i häkte, bör användas för att motivera de intagna till behandling, planera sådan behandling och genomföra den. Utskottet konstaterade bl.a. att det inom ramen för den antagna handlingsplanen mot narkotika inom kriminalvården hade inrättats ett stort antal behandlings- och motivationsplatser samt platser för svårmotiverade. Den övergripande målsättningen var att motivera alla missbrukare till drogfrihet samt erbjuda adekvat behandling inom kriminalvården eller genom samarbete med externa samarbetspartner. Enligt justitieutskottets mening innebar den inledda satsningen mot narkotikamissbruk på anstalterna att betydande insatser gjordes inom kriminalvården för att komma till rätta med ett av våra största samhällsproblem. Mycket återstod dock alltjämt att göra. Metoderna för missbruksbehandling borde löpande utvärderas och förbättras och behovet av behandling måste även i framtiden tillåtas styra tillgången på motivations- och behandlingsplatser. Utskottet utgick från att Kriminalvårdsstyrelsen löpande vidtar erforderliga åtgärder på området och att regeringen följer saken noga. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna.

I den gällande handlingsplanen anför regeringen att kriminalvårdens insatser för att utveckla programverksamheten bör fortsätta och åtgärderna för intagna med kort verkställighetstid bör utvecklas. Kriminalvården bör ytterligare utveckla användandet av positiva incitament till förändring för de klienter som omfattas av narkotikasatsningen. Övergången till vård i frihet måste också stimuleras.

Det sammansatta justitie- och socialutskottet behandlade liknande yrkanden under föregående riksdagsår (bet. 2005/06:JuSoU1 s. 44 f.). Utskottet delade regeringens uppfattning att gällande regelverk ger kriminalvården goda möjligheter att förhindra att narkotika förs in på anstalterna. När det gäller motionsyrkandena som efterfrågar olika åtgärder för att tillse att kriminalvårdsanstalterna hålls fria från narkotika gjorde utskottet ingen annan bedömning än vad justitieskottet tidigare gjort i de nu aktuella frågorna. Sammansatta justitie- och socialutskottet ville därvid betona vikten av att kriminalvården fortsätter att utveckla metoderna och öka kunskaperna för att hindra införsel av narkotika. Vidare delade utskottet regeringens bedömning att kriminalvårdens insatser för att utveckla programverksamheten bör fortsätta samt att kriminalvården ytterligare bör utveckla användandet av positiva incitament till förändring för de klienter som omfattas av narkotikasatsningen. När det gällde ett motionsyrkande om att de medel som tillförs kriminalvården inom ramen för den särskilda narkotikasatsningen främst ska användas till behandlingsinsatser och inte till ökade kontrollått-

gärder hade utskottet ingen annan uppfattning än den som justitieutskottet tidigare givit uttryck för. Sammansatta justitie- och socialutskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena (bet. 2005/06:JuSoU1 s. 44 f.).

Justitieutskottet anser, i likhet med vad som anförs i motionerna om drogfria anstalter, att Kriminalvården aktivt måste arbeta med att identifiera och förhindra all form av drogmissbruk. Ett pågående missbruk omöjliggör inte bara den intagnes egen återanpassning utan inverkar också negativt på omgivningen. Arbetet måste bedrivas både genom ambitiösa behandlingsinsatser och effektiva kontrollåtgärder. I likhet med sammansatta justitie- och socialutskottet vill justitieutskottet därvid betona vikten av att kriminalvården fortsätter att utveckla metoderna och öka kunskaperna för att hindra införsel av narkotika. Utskottet anser vidare att kriminalvårdens insatser för att utveckla programverksamheten bör fortsätta samt att kriminalvården ytterligare bör utveckla användandet av positiva incitament till förändring för de klienter som omfattas av narkotikasatsningen. Utskottet konstaterar att den särskilda narkotikasatsningen inom Kriminalvården fortsätter samt att regeringen i budgetpropositionen angett att 50 miljoner kronor av Kriminalvårdens anslag för år 2007 ska användas för detta ändamål. Utskottet anser bl.a. mot denna bakgrund att det inte finns något behov av ett tillkännagivande från riksdagen med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena. Riksdagen bör avslå motionerna Ju228, Ju262 och Ju336 i nu behandlade delar.

Samverkan

I motion Ju292 (m) yrkas att kostnadsansvaret för kontraktsvård ska överflyttas till kriminalvården. I motion So397 (fp) begärs att domar om kontraktsvård ska följas upp bättre samt att samarbetet mellan Kriminalvården och socialtjänsten ska bli bättre.

Kontraktsvård är en form av skyddstillsyn med vård och behandling enligt särskild plan, främst avsedd för drogmissbrukare där det finns ett klart samband mellan missbruk och brott och som ett alternativ till fängelse. Vid kontraktsvård ska ett kontrakt upprättas med föreslagen vårdgivare där behandlingsinnehåll och behandlingstid framgår. Den misstänkte ska lämna sitt samtycke till vården enligt behandlingsplanen. När rätten dömer till kontraktsvård får det i samband med behandlingsplanen föreskrivas att den som ansvarar för behandlingen ska anmäla till Kriminalvården och åklagaren, om den dömde allvarligt åsidosätter vad som åligger honom enligt planen (se 28 kap. 6 a § och 30 kap. 9 § andra stycket 3 brottsbalken).

Kriminalvården svarar för vårdkostnaden till och med den dag den dömde skulle ha blivit villkorligt frigiven. Därefter övergår kostnadsansvaret till socialtjänsten. Det finns emellertid inte någon skyldighet för socialtjänsten att stå för sådan kostnad och socialtjänsten måste därför frivilligt åta sig sådant ansvar för att kontraktsvård ska vara möjlig. Vårdbehov och

behandlingsinsatser bör av denna anledning i ett tidigt skede planeras i samråd med socialtjänsten som då bör lämna en ansvarsförbindelse för vårddi- den efter villkorlig frigivning.

Justitieutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden liknande flera av de nu aktuella, senast våren 2004 (bet. 2003/04:JuU18 s. 15 f.). Utskot- tet anförde bl.a. att frågan om betalningsansvaret för s.k. § 34-placeringar och svårigheterna att få med socialtjänsten i planeringen av desamma länge har varit ett problem. Många kommuner har varit tveksamma att ta på sig ett sådant kostnadsansvar, särskilt i fall då man inte känner klienten sedan tidigare eller i fall då man tidigare flera gånger beviljat vårdinsatser för klienten. Liknande finansieringsproblem förekommer vid strävan att möjliggöra en kontraktsvårdpåföljd. I dessa fall ska kriminalvården bära kostnadsansvaret för den dömda till dagen för tänkt frigivning, om påfölj- den i stället hade bestämts till fängelse. Efter den dagen övergår betalnings- ansvaret till kommunen. Således måste även kontraktsvårdsplaceringar oftast planeras tillsammans med och godkännas av den betalningsansvariga kommunen, bl.a. genom en ansvarsförbindelse för vårdkostnaderna.

Frågan om kostnadsfördelningen mellan kriminalvården och kommu- nerna har utretts vid flera tillfällen under senare år. Fängelseutredningen föreslog att kriminalvården skulle få ta över hela kostnadsansvaret för att på så sätt lösa problemet (SOU 1993:76). Flera remissinstanser, liksom regeringen, motsatte sig detta förslag då man var rädd för att detta skulle innebära att kommunerna skulle frånträda sitt ansvar för missbrukarvården. Narkotikakommissionen föreslog för sin del att kriminalvården skulle ges möjlighet att genomföra § 34-placeringar även utan ansvarsförbindelse från den intagnes kommun och att kriminalvården skulle ikläda sig ett kostnads- ansvar för dessa placeringar även efter den villkorliga frigivningen. Ord- ningen var endast tänkt att tillämpas då ingen annan utväg stod till buds och skulle pågå under en tvåårig försöksperiod. Kriminalvårdsstyrelsen skulle därefter till regeringen redovisa sina erfarenheter när det gäller art, omfattning, utveckling och kostnader (SOU 2000:126). Även detta förslag har mött viss kritik.

I propositionen Nationell narkotikahandlingsplan (prop. 2001/02:91) läm- nades inga konkreta förslag till hur problemet med § 34-placeringar ska lösas. Utgångspunkten för det fortsatta arbetet skulle dock enligt reger- ingen vara att samhället ska se till att den som har behov av det ska kunna få adekvat vård.

I samband med regeringens uppdrag till Kriminalvårdsstyrelsen i april 2002 att genomföra en särskild satsning på att bekämpa narkotikamissbru- ket bland kriminalvårdens klienter gav regeringen Kriminalvårdsstyrelsen i uppdrag att även kartlägga omfattningen och typen av problem som hind- rar placeringar utanför anstalt med stöd av 34 § KvaL (Ju2002/3054/ KRIM). Kriminalvårdsstyrelsens kartläggning presenterades i september 2003. I rapporten konstaterades bl.a. att de som beviljades § 34-placering under första kvartalet 2002 hade en högre medelålder, att strafftiderna för

dessa var längre och att vårdtiderna var kortare jämfört med en motsvarande kartläggning som genomfördes år 1989. Genom intervjuer med bl.a. kriminalvårds-, behandlings- och socialtjänstpersonal kartlades de vanligast förekommande omständigheterna som hindrade sådan placering. I intervjuerna pekades oftast på bristande motivation hos den intagne. Andra omständigheter av betydelse var bl.a. tids- och resursbrist, korta tider för förberedelsearbete, traditioner och motivation vid anstalterna och anstalternas interna regler, samarbetsproblem med kommunerna beträffande ansvarsförbindelser, egen på anstalten bedriven behandlingsverksamhet samt att de intagna ofta avbryter § 34-placeringen i samband med villkorlig frigivning.

Justitieutskottet hänvisade till tidigare uttalanden om att § 34-placeringar är ett bra instrument för att få narkotikamissbrukare i lämplig vård under verkställigheten och anförde följande. För att kunna ge den intagne bästa möjliga behandling är det angeläget att behandlingsplaneringen görs i samarbete med socialtjänsten i den intagnes hemkommun, detta för att ta till vara erfarenheterna där och för att uppnå kontinuitet i vården. Möjligheten att genomföra § 34-placeringar är i själva verket central för att kriminalvården ska ha möjlighet att arbeta utifrån ett behandlingsperspektiv. Utskottet var alltså av samma uppfattning beträffande § 34-placeringar. Samma överväganden kunde enligt utskottet i princip göras beträffande kontraktsvård. Beredningen av Kriminalvårdsstyrelsens rapport borde inte föregripas. Utskottet ville här tillägga att ett betydande problem med denna form av vård synes vara bristande motivation hos individen och att den dömd ofta avbryter vårdplaceringen i samband med villkorlig frigivning. Att överflytta kostnadsansvaret för vården till staten torde inte avhjälpa det problemet. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna.

Vidare instämde utskottet i vad en motionär anförde om vikten av att utdömd missbruksbehandling verkligen verkställs och att resultatet av behandlingen följs upp på olika sätt. Det är i första hand frivårdens ansvar att på individnivå följa upp att en skyddstillsynsdömd person följer av domstolen ålagda föreskrifter om missbruksbehandling. Vid misskötsamhet finns en reglering i brottsbalken att tillgå för att ytterst undanröja en utdömd frivårdspåföljd. Utskottet – som också hänvisade till vad Riksrevisionen anför om uppföljning av påföljder i revisionsrapporten Återfall i brott – uppföljning av kriminalvårdens klienter (RIR 2004:5) – var inte berett att ta något initiativ i denna fråga. Utskottet avstyrkte även denna motion.

I samband med att § 34-placering ersattes av vårdvistelse anfördes i propositionen (prop. 2005/06:123) bl.a. att det är viktigt att ha i åtanke att den behandling som ges inom ramen för kriminalvårdens verksamhet inte kan ses som en isolerad företeelse. För att förhindra återfall i såväl missbruk som brott och för att underlätta den dömdes anpassning i samhället är det viktigt att behandlingen vid behov fortsätter efter den villkorliga frigivningen. Den dömd har ofta även behov av andra stöd- och hjälpinsat-

ser från samhällets sida, t.ex. när det gäller bostad och sysselsättning. Kriminalvården ansvarar inte för att dessa behov ska bli tillgodosedda, men måste stötta den intagne i hans eller hennes kontakter med relevanta samhällsorgan. Det var enligt regeringen nödvändigt att samhällets olika huvudmän samverkar bättre för att ett varaktigt positivt resultat ska uppnås. Kriminalvården fick därför i uppdrag att upprätta samverkansavtal med kommunerna när det gäller förfarandet för såväl kontraktsvård som placeringar på behandlingshem inom ramen för verkställigheten och fortsätta utvecklingen av lokalt utformade baskontrakt för kontraktsvård i fråga om olika klientgrupper samt verka för att samverka med andra aktörer på området utvecklas. Uppdraget ska delredovisas den 15 mars 2007 och slutredovisas senast den 15 mars 2008. Syftet med uppdraget är att skapa förutsättningar för att i ökad utsträckning ge intagna möjlighet att få vård och behandling.

Sammansatta justitie- och socialutskottet delade regeringens uppfattning att det är nödvändigt med god samverkan mellan olika huvudmän, inte minst mellan kriminalvården och socialtjänsten, och att åtgärderna för att förbättra samverkan mellan kriminalvården och andra aktörer inom narkotikabekämpningen borde intensifieras ytterligare. Utskottet ansåg att det uppdrag som givits till Kriminalvården inte borde föregripas. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att något uttalande i dessa frågor från riksdagens sida inte var påkallat. Utskottet avstyrkte ett flertal motionsyrkanden liknande de nu aktuella (bet. 2005/06:JuSoU1 s. 49 f.).

Kriminalvården har nyligen lämnat en delredovisning av det ovan nämnda uppdraget att bl.a. upprätta samverkansavtal med kommunerna när det gäller förfarandet för bl.a. kontraktsvård (dnr 2006-021897). I rapporten anförs att samverkansavtal eller gemensam rutinbeskrivning finns med följande kommuner avseende förfarandet vid vårdvistelse och kontraktsvård: Stockholm och vissa av Stockholms kranskommuner, Göteborgs stad, Malmö, Eskilstuna, Uppsala, Helsingborg, Linköping och Umeå. Samarbete har inletts för att åstadkomma överenskommelser i övriga av Stockholms kranskommuner, övriga verksamhetsområden inom region Väst, Gävle, Sundsvall, Luleå, Karlskrona, Jönköping samt några kommuner i Norrland. Vidare anförs att de ekonomiska avtalen med kommunerna har givit arbetet med kontraktsvård mer struktur. Det förekommer dock ibland att kommunerna villkorar avtalet eller anger att ny bedömning ska göras när Kriminalvårdens kostnadsansvar upphör. Detta leder ibland till att domstolen inte dömer till kontraktsvård.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är nödvändigt att samhällets olika huvudmän samverkar bättre för att ett varaktigt positivt resultat ska uppnås. Det är också viktigt att en utdömd missbruksbehandling verkligen verkställs och att resultatet av behandlingen följs upp på olika sätt. Det är, som utskottet tidigare anfört, i första hand frivårdens ansvar att på individnivå följa upp att en skyddstillsynsdömd person följer av domstolen ålagda föreskrifter om missbruksbehandling. Vid misskötsamhet

finns en reglering i brottsbalken att tillgå för att ytterst undanröja en utdömd frivårdspåföljd. Möjligheten att avtjäna del av fängelsestraffet på ett vårdhem eller motsvarande bör enligt utskottet ses som en ömsesidig överenskommelse mellan den intagne och samhället. Det finns anledning för regeringen att följa utvecklingen noga. Mot denna bakgrund, och då utskottet anser att Kriminalvårdens uppdrag att upprätta samverkansavtal med kommunerna inte bör föregripas, finner utskottet inte skäl för riksdagen att i dag ta något initiativ i dessa frågor. Riksdagen bör avslå motionerna Ju292 och So397 i nu behandlade delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Individuella verkställighetsplaner, punkt 2 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om individuella verkställighetsplaner. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju372 yrkande 13.

Ställningstagande

Jag anser att det är viktigt att individuella verkställighetsplaner upprättas på ett rättssäkert sätt, inte minst mot bakgrund av den betydelse som dessa planer kommer att få om Kriminalvårdskommitténs förslag om ett förmånsystem genomförs. I verkställighetsplanerna kommer att anges vad som förväntas av den dömda och vilka mål han eller hon ska sträva efter under verkställigheten. För att de intagnas rättssäkerhet ska kunna garanteras kommer det enligt min mening troligtvis att krävas utbildning av den personal som ska upprätta dessa planer. Det är viktigt att åtgärder vidtas för att på sikt tillförsäkra att erforderlig kompetens finns hos kriminalvården när det gäller upprättandet av verkställighetsplaner.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

2. Utbildning, punkt 3 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Kerstin Andersson (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utbildning. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju263 och bifaller delvis motion 2006/07:Ub201 yrkande 3.

Ställningstagande

Många av de intagna på kriminalvårdsanstalt har bristfälliga kunskaper i skolämnen som svenska och matematik. Det är enligt vår mening viktigt att de intagna får möjlighet att förändra sina liv. De måste kunna utvecklas på ett positivt sätt för att möta vardagen vid frigivning. För att förbereda de intagna för ett nytt bra liv i samhället efter att de avtjänat sitt straff måste de erbjudas möjligheten att lära sig läsa, räkna och skriva. De bör minst ha grundskolekompetens. De måste också ges möjlighet att stärka sitt självförtroende och ges kunskaper i samhällsfrågor, t.ex. hur man söker arbete samt sköter arbetsgivar- och myndighetskontakter, för att kunna känna trygghet vid återgången till ett vanligt liv.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

3. Behandling för män som dömts för våld i nära relationer samt för sexualbrottsdömda, punkt 4 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Andersson (s), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om behandling av män som dömts för våld i nära relationer samt för sexualbrottsdömda. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2006/07:Ju316 yrkande 14, 2006/07:Ju341 yrkande 15, 2006/07:Ju345 yrkande 2 och 2006/07:Ju372 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att kriminalvårdens verksamheter och behandlingsprogram för män som utövar våld mot kvinnor och för sexualbrottsdömda tydligare än i dag måste vara baserade på en könsmaktsförståelse av våldet. På samma sätt måste de utvärderingar som görs av behandlingarna ta könsmaktsperspektivet i beaktande. I sammanhanget bör ett handlings- och åtgärdsprogram för behandling av sexualbrottsdömda och män dömda för våld mot kvinnor, som syftar till att män tar ansvar för det våld de utövar, tas fram inom kriminalvården.

Vidare anser vi att man bör överväga om inte alla de som dömts för våld mot en nära anhörig ska genomgå en obligatorisk behandling mot sitt våldsbeteende inom ramen för Kriminalvårdens åtagande t.ex. som en förutsättning för villkorlig frigivning. Detsamma gäller för behandling som syftar till att sänka risken för återfall i sexualbrott respektive annan våldsbrottslighet hos identifierade sexualbrottsförövare. För att dessa typer av

behandling ska vara effektiv bör även behovet av adekvat utbildning för den personal som ska behandla de dömda uppmärksammas, liksom vikten av ett omfattande motivationsarbete.

Även män som dömts för kvinnofridskränkning bör bli föremål för brottspreventiva åtgärder inom kriminalvården.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

4. Långtidsdömda, punkt 6 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om långtidsdömda. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07: Ju262 yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Jag anser att det är viktigt att uppmärksamma de långtidsdömdas situation. För en del av dessa är det nödvändigt med ökade säkerhetsåtgärder och minskade kontaktytor för att kunna tillgodose skyddsbehovet både hos andra interner och hos personalen. Men det bör inte göras på det sätt som det görs i dag. I stället bör det skapas platser, antingen genom en särskild anstalt eller på annat sätt, där man har kvalificerad personal, där samarbete med psykiatri är en naturlig del av arbetet och där målsättningen ska vara att skapa en verkställighet med innehåll även för denna grupp.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag nu anfört.

5. Situationen för intagna kvinnor, punkt 7 (s, v)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abrahamsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Kerstin Andersson (s) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om situationen för intagna kvinnor. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ju218 och 2006/07:Ju262 yrkande 7.

Ställningstagande

De kvinnliga intagna har ofta andra behov än vad de manliga intagna har. Kriminalvården är emellertid en klart mansdominerad värld där den manlige internen i dag utgör den norm som verksamheten är uppbyggd kring. Det saknas ett genomgående genusperspektiv när det gäller t.ex. planering, genomförande och utvärdering av arbetet. Visserligen har vissa åtgärder vidtagits, t.ex. finns i dag påverkans- och behandlingsprogram som är anpassade för kvinnor. Men detta räcker inte. Det behövs en medveten strategi som inför ett genusperspektiv i all planering, genomförande och utvärdering av all verksamhet inom kriminalvården. Kvinnors situation och behov inom kriminalvården måste uppmärksammas särskilt och åtgärder bör vidtas för att anpassa kriminalvården för kvinnor.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

6. Situationen för barn med intagna föräldrar, punkt 8 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om situationen för barn med intagna föräldrar. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Barn som lever med en förälder som dömts till vård eller fängelse lever i en mycket svår situation. Det gäller såväl barnens behov av stöd som deras rätt till en väl fungerande kontakt med sin frånvarande förälder.

Kriminalvården har en skyldighet att underrätta socialtjänsten om ett barn riskerar att fara illa. Detta fungerar dåligt. Det bör införas en skyldighet att vid de första kontakterna på häkte och anstalt fråga den intagne om han eller hon har barn och om så är fallet meddela socialtjänsten.

Vidare bör det inom Kriminalvården skapas rutiner som gör det möjligt för barn till intagna att i större utsträckning än i dag nå sin förälder, att telefonsamtal till barnet ska vara kostnadsfria och att möjligheten för föräldern att nå sitt barn ska ges större vikt vid bedömningen av när den intagne får lov att ringa.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag nu har anfört.

7. Återinför halvtidsfrigivning, punkt 10 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att återinföra halvtidsfrigivning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ju262 yrkande 2 och 2006/07:Ju313 yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet var emot avskaffandet av den villkorliga halvtidsfrigivningen. Inte någonstans i världen har det visat sig att hårda fängelsestraff har någon effekt på brottsutvecklingen. Däremot finns det forskning som visar på att långa fängelsestraff minskar möjligheterna för de intagna att återanpassa sig till samhället.

Enligt min uppfattning måste alla människor, även om de begått brott, ges en möjlighet att rehabiliteras och integreras i samhället igen. Ett återinförande av halvtidsfrigivning skulle frigöra stora resurser inom kriminalvården, vilka kan användas till satsningar på en förbättrad kriminalvård. Mot denna bakgrund anser jag att den villkorliga halvtidsfrigivningen ska återinföras.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

8. Permission med s.k. fotboja för utvisningsdömda med barn, punkt 11 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om permission med s.k. fotboja för utvisningsdömda med barn. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkande 10.

Ställningstagande

Möjligheterna för utvisningsdömda intagna att få permission är små eftersom risken för att de avviker ofta bedöms som för stor. En sådan ordning är enligt min mening både inhuman och orimlig. Det leder bl.a. till att de intagna aldrig ges tillfälle att träffa sina anhöriga under naturliga

former utanför anstalten. Ett sätt att möjliggöra permissioner för denna grupp av intagna skulle kunna vara att införa intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja, i samband med permissioner.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag nu anfört.

9. Skydd för intagnas mänskliga rättigheter, punkt 13 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skydd för intagnas mänskliga rättigheter. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns i dag ett flertal internationella konventioner som reglerar förhållandena på fängelser och skyddet för mänskliga rättigheter för interner. Dessutom innehåller vår grundlag flera rättigheter, vilka givetvis även gäller dem som sitter i våra fängelser. Det finns exempel på områden där det är tveksamt om skyddet för vissa av de intagnas rättigheter respekteras. Det är t.ex. tveksamt om de begränsningar som råder i möjligheten att bilda förtroenderåd är förenliga med skyddet för de intagnas föreningsfrihet. Jag anser att en översyn över hur de mänskliga rättigheterna tas till vara för intagna på anstalt bör göras.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

10. Intagnas rätt till tandvård, punkt 14 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om intagnas rätt till tandvård. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkande 14.

Ställningstagande

De intagnas tandhälsa kan i vissa fall vara mycket dålig på grund av missbruk eller fattigdom. Detta gäller även för personer dömda till kortare straff. När kriminalvården ska hjälpa de intagna till ett liv utan kriminalitet bör tandvård, liksom sjukvård i allmänhet, vara en del. Att de rättigheter som garanteras befolkningen i stort även gäller intagna i kriminalvården bör vara en självklarhet. Rätten till tandvård för intagna i kriminalvården bör göras tydligare än i dag.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

11. Personal, punkt 15 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om personal. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkande 4 och avslår motion 2006/07:Ju387.

Ställningstagande

Det bör enligt min mening skapas en särskild utbildning för att utbilda personer till kriminalvårdare. Ett så krävande yrke kräver en vidare utbildning än vad som kan erbjudas inom kriminalvårdens egen försorg. En sådan utbildning skulle också uppvärdera vårdaryrket. De problem som uppstår när vårdaryrket ofta ses som ett genomgångsyrke skulle minska. En möjlighet torde vara att skapa en särskild inriktning inom Socialhögskolans regi under rubriken Socialt arbete med inriktning på kriminalvård.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

12. Häkte, punkt 16 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om häkte. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkande 6.

Ställningstagande

Häktesutredningen förslag till ny häkteslag (SOU 2006:17) innehåller många goda förslag om hur problematiken kring häkten kan åtgärdas, t.ex. vad gäller information om rättigheter och skyldigheter enligt häkteslagen, beslut om restriktioner samt förberedelser inför eventuell vistelse i anstalt eller annan verkställighet av påföljd. Vad gäller de personliga besök som de intagna får ta emot så föreslås emellertid att det införs en möjlighet att erbjuda besöksrum där den intagne och besökaren skiljs åt med glasruta som ett alternativ till bevakade besök. Jag är orolig att denna utveckling sprids och blir ett huvudalternativ när det gäller besöksmottagande för hela kriminalvården. En sådan möjlighet bör därför inte införas.

Det får ankomma på regeringen att återkomma med ett förslag till ny häkteslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

13. Ökade behandlingsinsatser, punkt 18 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ökade behandlingsinsatser. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju262 yrkande 3.

Ställningstagande

Jag ser positivt på den satsning som gjorts på behandling av missbrukare inom kriminalvården. Vid framtida prioriteringar mellan ökade kontrollinsatser och behandling av de intagna är det min uppfattning att tillkommande resurser för narkotikabekämpning bör läggas på ökade behandlingsinsatser. Sådana satsningar är nödvändiga för att möjliggöra en positiv förändring hos den intagne. Kontrollåtgärderna ligger redan på en tillräckligt hög nivå.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Ju218 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nivåer inom kriminalvården och i alla politiska riktlinjer för kriminalvården.

2006/07:Ju228 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av drogfria fängelser.

2006/07:Ju262 av Alice Åström m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att normen om villkorlig halvtidsfrigivning ska återinföras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den särskilda narkotikasatsningen inom Kriminalvården uteslutande ska fokusera på ökade behandlingsinsatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det ska utredas hur en särskild kriminalvårdarutbildning kan skapas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att situationen vad gäller mänskliga rättigheter inom Kriminalvården ska utredas.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till häkteslag i linje med utredningen SOU 2006:17 En ny häkteslag, undantaget förslaget om möjlighet att införa besöksrum med glastruta.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnors situation inom kriminalvården ska uppmärksammas särskilt och åtgärder vidtas för att anpassa kriminalvården för kvinnor.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det ska införas en skyldighet att vid de första kontakterna på häkte och anstalt fråga den intagna om han eller hon har barn och om så är fallet meddela socialtjänsten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det ska skapas rutiner inom Kriminalvården som gör det möjligt för barn till intagna att i större utsträckning nå sin

förälder, att telefonsamtal till barnet ska vara kostnadsfria och att möjligheten för föräldern att nå sitt barn ska ges större vikt vid bedömningen av när den intagna får lov att ringa.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvisningsdömda med barn i Sverige ska ges möjlighet att prövas för permission med fotboja.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de långtidsdömdas situation.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mottagningsenheter för långtidsdömda.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till tandvård för intagna i kriminalvården bör göras tydlig.

2006/07:Ju263 av Inger Jarl Beck och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning för interner i kriminalvården.

2006/07:Ju291 av Bertil Kjellberg och Ulf Sjösten (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av reglerna om villkorlig frigivning i 26 kap. brottsbalken.

2006/07:Ju292 av Bertil Kjellberg och Ulf Sjösten (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda förutsättningarna för att överföra kostnadsansvaret för personer som dömts till skyddstillsyn med behandlingsplan, s.k. kontraktsvård, till kriminalvården.

2006/07:Ju313 av Lena Olsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalpolitiken ska ha som mål att antalet fångar ska minskas.

2006/07:Ju316 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatoriska behandlingsprogram inom kriminalvården för män dömda för våld eller sexuella övergrepp mot kvinnor.

2006/07:Ju323 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalisera rymningar och rymningsförsök från fängelser.

2006/07:Ju336 av Göran Lindblad (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av drogfria fängelser.

2006/07:Ju337 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om privata fängelser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en försöksverksamhet med två till tre privatiserade anstalter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kriminalvårdens inriktning.

2006/07:Ju341 av Lars Ohly m.fl. (v):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Kriminalvårdens styrelse ska ges i uppdrag att ta fram ett handlings- och åtgärdsprogram för behandling av sexualbrottsdömda och män dömda för våld mot kvinnor, som syftar till att män tar ansvar för det våld de utövar.

2006/07:Ju345 av Carina Ohlsson (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att alla män som dömts för kvinnofridskränkning och frihetsberövats ska bli föremål för brottspreventiva åtgärder inom kriminalvården.

2006/07:Ju356 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behandling av neuropsykiatriska funktionshinder inom Kriminalvården.

2006/07:Ju372 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vikten av att införa individuella verkställighetsplaner för Kriminalvårdens klienter på ett rättssäkert sätt.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att alla de som dömts för sexualbrott bör genomgå erforderlig vård och behandling inom Kriminalvårdens ram.

2006/07:Ju387 av Pia Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordnad utbildning för kriminalvårdare och skötare inom rättspsykiatri i Sala.

2006/07:So397 av Ulf Nilsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att utreda hur domar med föreskrift om vård för missbruk blir verkställda och följs upp.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att utreda hur samarbetet mellan kriminalvården och socialtjänsten fungerar samt komma med förslag till förbättringar.

2006/07:Ub201 av Birgitta Sellén och Jörgen Johansson (båda c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att interner på fångvårdsanstalter ska erbjudas utbildning för att motverka eventuella läs- och skrivsvårigheter.